

รายงาน
ของ
คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ด้านการสื่อสารมวลชน
สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

เรื่อง “ผลการศึกษาและข้อเสนอแนะด้านยุทธศาสตร์และ
แนวทางการขับเคลื่อนการปฏิรูปการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์”

๖/๑๑ สปท.

สำนักกรรมการ ๑
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

ด่วนที่สุด

ที่ (สพท) ๒๖๕ / ๒๕๖๐

(สำเนา)

สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ถนนอุทองใน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

เรื่อง รายงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการสื่อสารมวลชน

กราบเรียน ประธานสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานของคณะกรรมการเรื่อง “ผลการศึกษาและข้อเสนอแนะด้านยุทธศาสตร์และ
แนวทางการขับเคลื่อนการปฏิรูปการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์” จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ครั้งที่ ๙/๒๕๕๘ วันอังคารที่ ๑๐
พฤศจิกายน ๒๕๕๘ ได้มีมติตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการสื่อสารมวลชน นั้น
ซึ่งกรรมการคณะนี้ ประกอบด้วย

๑. พลอากาศเอก คณิต สุวรรณเนตร	ประธานกรรมการ
๒. พลตำรวจตรี พิสิษฐ์ เปาอินทร์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นางประภา เทตระกุล ศรีนวลนัต	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. พลเอก ภิญโญ แก้วปลั่ง	ที่ปรึกษากรรมการ
๕. ร้อยเอก ประยุทธ์ เสาวคนธ์	ที่ปรึกษากรรมการ
๖. พลเรือเอก ยุทธนา เกิดด้วยบุญ	กรรมการ
๗. นายเพิ่มพงษ์ เชาวลิต	กรรมการ
๘. นายสุรชัย ดนัยตั้งตระกูล	โฆษกกรรมการ
๙. นายอภิชาติ จงสกุล	โฆษกกรรมการ
๑๐. นางเมธินี เทพมณี	เลขานุการกรรมการ
๑๑. นางสาวร้อยทิพย์ ไตรสุทธิ	ผู้ช่วยเลขานุการกรรมการ

และที่ประชุมสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ครั้งที่ ๒๑/๒๕๕๙ วันจันทร์ที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๙
ได้มีมติแต่งตั้ง นางจุไรรัตน์ จุลจักรวัฒน์ เป็นกรรมการ ในคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ด้านการสื่อสารมวลชน

บัดนี้ คณะกรรมการได้พิจารณาศึกษารายงานเรื่อง “ผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ
ด้านยุทธศาสตร์และแนวทางการขับเคลื่อนการปฏิรูปการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์” ตามแผนการปฏิรูปของ
คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการสื่อสารมวลชนเสร็จสิ้นแล้ว ดังรายละเอียดตาม
สิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอที่ประชุมสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศพิจารณา และหากสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศเห็นชอบ ขอให้โปรดส่งรายงานไปยังคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณา ดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

พลอากาศเอก คณิต สุวรรณเนตร

(คณิต สุวรรณเนตร)

ประธานกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ด้านการสื่อสารมวลชน

สำนักกรรมการ ๑

กลุ่มงานคณะกรรมการการพาณิชย์และทรัพย์สินทางปัญญา

โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๖๗๔ - ๕

โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๖๘๒

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวทยาพรรณ ศุกดิษฐ์)

ผู้อำนวยการสำนักกรรมการ ๑

ฉัตรรัตน์ /ร่าง

นันทวดี /พิมพ์

พัชรี /ตรวจ

สารบัญ

รายงานของคณะกรรมการวิชาการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการสื่อสารมวลชน เรื่อง “ผลการศึกษาและข้อเสนอแนะด้านยุทธศาสตร์และแนวทางการขับเคลื่อนการปฏิรูปการใช้สื่อ อย่างสร้างสรรค์”

๑. แผนการปฏิรูป	๑
๒. สภาพปัญหา	๒
๒. วิธีการปฏิรูป	๔
๓. กำหนดระยะเวลาในการปฏิรูป	๔
๔. แหล่งที่มาของงบประมาณ	๕
๕. หน่วยงานที่รับผิดชอบ	๕
๗. ผลการศึกษาและข้อเสนอแนะด้านยุทธศาสตร์และแนวทางการขับเคลื่อนการปฏิรูป การใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์	๕
๘. ภาคผนวก	
ก. สรุปรายละเอียดข้อมูล ข้อเสนอแนะ ปัญหาอุปสรรคของหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้อง	
ข. บันทึกการประชุมร่วมกับ บริษัท กูเกิล เอเชีย แปซิฟิก จำกัด (Google Asia Pacific Ptd. Ltd)	
ค. สรุปผลการประชุมและศึกษาดูงานเพื่อระดมความคิดเห็นในการจัดทำรายงาน เรื่อง “ยุทธศาสตร์และแนวทางการขับเคลื่อนการปฏิรูปการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์” ของคณะกรรมการวิชาการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการสื่อสารมวลชน ร่วมกับ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปด้านสื่อออนไลน์ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปด้านสื่อสิ่งพิมพ์ และคณะอนุกรรมการ ขับเคลื่อน การปฏิรูปด้านวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และด้านโทรคมนาคม ระหว่างวันที่ ๘ ถึงวันพฤหัสบดีที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ จังหวัดนครราชสีมา	

รายงาน
ของคณะกรรมการสิทธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการสื่อสารมวลชน
เรื่อง “ผลการศึกษาและข้อเสนอแนะด้านยุทธศาสตร์และแนวทางการขับเคลื่อนการปฏิรูป
การใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์”

๑. แผนการปฏิรูป

การปฏิรูปด้านการสื่อสารมวลชนเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้การพัฒนาประเทศมีความเจริญก้าวหน้า และทัดเทียมกับนานาประเทศ เพราะการสื่อสารมวลชนผูกพันกับคนในสังคมอย่างใกล้ชิดมาโดยตลอด ข้อมูล ข่าวสาร เป็นสิ่งสำคัญที่ไม่ว่ารัฐบาลชุดใดเข้ามาบริหารประเทศได้ให้ความสนใจและมุ่งหมายที่จะให้คนในสังคมได้รับรู้รับทราบข่าวสาร ข้อมูล ข้อเท็จจริง ให้รู้เท่าทันกันและนำไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตตามวิถีทางของสังคมไทย เมื่อการสื่อสารมวลชนมีการพัฒนามาถึงยุคการหลอมรวมสื่อ มีการใช้ประโยชน์เครือข่ายคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต การสื่อสารโทรคมนาคม ทำให้ข้อมูลข่าวสารได้เข้าถึงสังคมทุกภาคส่วนอย่างรวดเร็ว และแพร่หลายได้อย่างกว้างขวาง ไร้การจำกัดทั้งเวลาและพื้นที่ สื่อหลักประเภทสิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ เชื่อมโยงถึงกันและสื่อออนไลน์เข้ามาสนับสนุนการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และยุคปัจจุบัน ผู้ใช้สื่อออนไลน์อยู่ในสถานะเป็นผู้รับเสพข่าวและเป็นผู้ผลิตและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเสียเอง ทำให้เกิดการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในสังคมไทยอย่างหลากหลายและมีความรวดเร็ว กว้างขวาง และไร้การจำกัดด้านเวลาและพื้นที่

ที่ผ่านมา มีการสร้างกลไกควบคุม กำกับ ดูแลกันเองอย่างเป็นอิสระในวงการด้านการสื่อสารมวลชน โดยไม่มีผู้แทนของหน่วยงานภาครัฐเข้าไปร่วมหรือดำเนินกิจกรรมขององค์กรดังกล่าว ด้วยการออกกติกา กฎเกณฑ์ การกำกับดูแล การเสริมสร้างจริยธรรม เพื่อให้เกิดการนำเสนอข้อมูลข่าวสารอย่างมีคุณภาพ โดยมี “สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ” เป็นองค์กรกำกับดูแลในสื่อหลักประเภทสิ่งพิมพ์ และมี “สภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย” เป็นองค์กรกำกับดูแลในสื่อหลักประเภทสถานีวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ โดยกลไกของหน่วยงานภาครัฐ อาทิ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) เข้ามามีบทบาทในการกำกับดูแลในเรื่องการขอใบอนุญาตประกอบกิจการ การให้สัมปทาน และการตรวจสอบการดำเนินการให้อยู่ในกรอบของกฎหมาย แต่มิได้เข้าไปควบคุมในเรื่องการนำเสนอเนื้อหา เพราะถือว่าเป็นเรื่องการกำกับดูแลกันเองขององค์กรสื่อที่มีความเป็นอิสระทั้งสองแห่งดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ยังคงเกิดปัญหาการเผยแพร่เนื้อหาที่ไม่เหมาะสม การนำเสนอข่าวสารไปในทิศทางสนับสนุนด้านการเมืองข้างใดข้างหนึ่งหรือปัญหาเรื่องจริยธรรมของสื่อ โดยที่สภาปฏิรูปแห่งชาติพยายามจะผลักดันให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งสภาวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชนอย่างเป็นทางการ แต่ยังไม่ประสบผลสำเร็จ และคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการสื่อสารมวลชนจึงได้นำร่างกฎหมายดังกล่าว คือ ร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ส่งเสริมจริยธรรม และมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. มาดำเนินการต่อ ซึ่งเตรียมที่จะมีการเสนอให้สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศได้พิจารณาต่อไป

สำหรับสื่อออนไลน์ คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการสื่อสารมวลชนได้ศึกษารายงานของสภาปฏิรูปแห่งชาติในวาระการปฏิรูปที่ ๓๒, ๓๓ และ ๓๔ มีความเห็นว่า แนวทางการปฏิรูปด้านการสื่อสารมวลชนไม่ได้มีการศึกษาหรือมีข้อเสนอแนะถึงการปฏิรูปด้านสื่อออนไลน์ในรายละเอียดหรือแนวทางที่เป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย

ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิตในสังคมไทยไปแล้ว ดังจะเห็นได้จากสถิติการใช้งานสื่อออนไลน์ในประเทศไทยติดอันดับการใช้งานมากเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก หากมีการใช้งานสื่อออนไลน์ในทางไม่เหมาะสมเพิ่มมากขึ้นและรุนแรง จะส่งผลกระทบต่อปัญหาสังคมและปัญหาความมั่นคงของชาติในทุกมิติได้ จึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปควบคู่ไปด้วยกัน เพื่อให้เกิดการใช้งานสื่อออนไลน์อย่างมีคุณภาพ มีจริยธรรม และเป็นไปในลักษณะเชิงบวกและสร้างสรรค์ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้สังคมไทยอย่างยั่งยืน

๒. สภาพปัญหา

แม้สื่อหลักประเภทสิ่งพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ จะมีโลกที่มีหน้าที่กำกับดูแลกันเอง โดยการรวมตัวเป็นองค์กรอิสระ แต่เนื่องจากปัจจุบัน สังคมไทยรับรู้ข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว ส่งผลให้การกำกับดูแลกันเองเพื่อที่จะแก้ไขดำเนินการไม่ทันต่อสถานการณ์หรือการรับรู้ของสังคมอย่างทั่วถึงและทันเวลา จึงยังคงเกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์สื่อหลักจากสื่อด้วยกันและจากผู้ใช้สื่อออนไลน์ จนกลายเป็นประเด็นปัญหาทางสังคมในขณะนี้ การขาดจริยธรรมของผู้สื่อข่าวหรือสื่อมวลชนบางราย และการนำเสนอข้อมูลข่าวสารไปในทิศทางให้การสนับสนุนฝ่ายการเมืองในทางใดทางหนึ่ง หรืออยู่ภายใต้การชี้นำของกลุ่มธุรกิจที่มีผลประโยชน์เกี่ยวพันกับค่าโฆษณาซึ่งแม้จะเป็นการนำเสนอข่าวสารตามข้อเท็จจริง แต่อาจเป็นการนำเสนอข่าวไม่ครบถ้วน รอบด้าน นอกจากนี้ยังมีปัญหาในการที่จะลงโทษหรือการควบคุมสมาชิกที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ เพราะการใช้กฎหมายลงโทษทางสังคมเพียงอย่างเดียว ทำให้ขาดความร่วมมือหรือยอมรับกฎหมาย การกำกับดูแลกันเอง ผู้ถูกลงโทษใช้วิธีการลาออกจากสมาชิกทำให้ไม่ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายขององค์กรอิสระอีกต่อไป ขณะที่สื่อหลักประเภทวิทยุกระจายเสียงและสื่อโทรทัศน์ มีปัญหาที่ไม่อาจกำกับดูแลกันเองได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากสื่อประเภทนี้มีจำนวนมากขึ้น และการนำเสนอเนื้อหาเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาและแพร่กระจายได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว แม้แต่ กสทช. ก็ไม่อาจกำกับดูแลได้อย่างทั่วถึง แม้ร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ส่งเสริมจริยธรรม และมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. จะอยู่ระหว่างการพิจารณาของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ แต่ยังคงต้องดำเนินการอีกหลายขั้นตอนกว่าที่จะออกมาเป็นกฎหมายใช้บังคับได้

ด้านสื่อออนไลน์โดยเฉพาะโซเชียลมีเดียได้แพร่ขยายเข้ามาสู่สังคมไทยอย่างรวดเร็ว ตามกระแสโลก และรัฐบาลได้เน้นนโยบายให้เกิดการใช้อินเทอร์เน็ตได้ในทุกพื้นที่ ไม่เพียงแต่นำมาใช้ประโยชน์ในด้านการประกอบอาชีพ การศึกษา การบันเทิง หรือเพื่อสร้างความสุขในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ยังใช้เป็นสื่อในการแสดงออกแทนแนวความคิดและพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ด้วย ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับพฤติกรรมของคนในสังคมไทย โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจ สังคม และในทางการเมือง แต่การสร้างกลไกกำกับกันเองโดยอิสระ การสร้างมาตรฐานด้านจริยธรรมในสื่อออนไลน์ โดยเฉพาะโซเชียลมีเดีย เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก เพราะจำนวนผู้ใช้งานมีหลากหลาย ไม่จำกัดทั้งด้านเวลา พื้นที่ ความรู้ และจิตสำนึกของผู้ใช้งาน แม้ในปัจจุบันจะเกิดสภาพการกำกับดูแลกันเองในกลุ่มผู้ใช้โซเชียลมีเดีย โดยที่ไม่ได้มีกลไกหน่วยงานภาครัฐเข้ามามีบทบาทด้วย ดังจะเห็นได้จากเมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้นในสังคมและมีการนำมาเผยแพร่ในสื่อออนไลน์ จนกลายเป็นกระแสต่อสังคมแล้ว ด้านหนึ่งก่อให้เกิดผลดี เพราะมีการตรวจสอบกันเองภายในสังคมไทยจากทุกภาคส่วน ซึ่งกระทำได้อย่างรวดเร็ว และเกิดการรับรู้ได้อย่างกว้างขวาง และเมื่อเกิดปัญหาก็สามารถแก้ไขได้อย่างทันท่วงที อย่างไรก็ตาม แม้สภาพดังกล่าวจะเป็นเรื่องที่ดี แต่การปล่อยให้การควบคุมกันเองในสังคมสื่อออนไลน์ดำเนินการไปโดยปราศจากการยึดถือกรอบของกฎหมายและการมีส่วนร่วมของกลไกหรือหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่

ตามกฎหมายแล้ว อาจทำให้เกิดการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่ปฏิบัติตามครรลองของกฎหมายได้

ทางด้านสังคม การใช้โซเชียลมีเดียมีส่วนทำให้สังคมไทยเพิ่มความสนใจติดตามข่าวสารและเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในและต่างประเทศอย่างกว้างขวาง ผู้ใช้โซเชียลมีเดียปรับสภาพจากผู้เสพข่าวจากสื่อหลักมาเป็นผู้ผลิตข่าวเอง สามารถเผยแพร่แนวความคิดของตนเองผ่านในรูปของข้อความ ภาพ และวิดีโอ ได้อย่างง่าย จนทำให้เกิดเป็นกระแสข่าว เกิดประเด็นปัญหา และเรื่องราวในโซเชียลมีเดียที่ได้รับความสนใจ มาอย่างต่อเนื่อง แม้แต่สื่อหลักประเภทสื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่อดิจิทัลยังต้องหันมาติดตามและใช้ประเด็นข่าวในโลกโซเชียลมีเดีย มาผลิตเป็นเนื้อหาของตนเองอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน

ในด้านการเมืองนั้น ผลจากสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในปี ๒๕๕๙ ทำให้เกิดการใช้โซเชียลมีเดียในการแสดงความคิดเห็นในลักษณะทางลบต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ และเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ข่าวสารเพื่อลดความน่าเชื่อถือต่อรัฐบาล การเผยแพร่ข้อมูลแสดงความคิดเห็นแตกแยกเป็นขั้วพรรคการเมืองอย่างเห็นได้ชัด มีการใช้ถ้อยคำโจมตี ให้ร้ายอย่างรุนแรงโดยไม่เกรงกลัว เพราะผู้ใช้สื่อออนไลน์สามารถปกปิดสถานะที่แท้จริงได้ จนกลายเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติอย่างรุนแรง โดยมีแนวโน้มขยายตัวมากยิ่งขึ้น แม้ผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบทั้งภาครัฐและภาคประชาชนจะพยายามหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว แต่ยังไม่สามารถทำให้ปัญหาดังกล่าวลดลงได้ เนื่องจากสื่อออนไลน์ที่ใช้งานส่วนใหญ่ นั้น เป็นสื่อที่อยู่ในต่างประเทศ ซึ่งอยู่นอกเขตอำนาจกฎหมายของไทย ในการบังคับใช้อำนาจตามกฎหมายเพื่อขอข้อมูลต่าง ๆ ในปัจจุบันสื่อออนไลน์ยังสามารถสร้างกระแสความเชื่อต่อบุคคลต่าง ๆ โดยง่าย หากผู้รับสื่อไม่ได้ศึกษาหรือไตร่ตรองความเป็นเหตุเป็นผลก่อน

หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องพยายามเข้ามาบริหารจัดการการใช้สื่อหลักทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียงและสื่อโทรทัศน์ รวมทั้งสื่อออนไลน์ เพื่อให้เกิดความเหมาะสม มีการเผยแพร่เนื้อหาข้อมูลข่าวสารที่มีคุณภาพและมีจริยธรรมตลอดมา แต่ก็ยังคงเกิดสถานการณ์การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารหรือการใช้สื่อออนไลน์ในทางไม่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากการขาดจริยธรรมของสื่อมวลชนและผู้ใช้โซเชียลมีเดีย ขาดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ขาดความต่อเนื่องในการจัดโครงการส่งเสริมการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ต่าง ๆ ขาดการสร้างมาตรฐานด้านจริยธรรมที่สอดคล้องกับบริบทและวัฒนธรรมไทยที่ชัดเจน ขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณ และขาดกลไกการเฝ้าระวังที่มีส่วนร่วมจากภาคประชาชนอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

๓. วิธีการปฏิรูป

คณะกรรมการการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการสื่อสารมวลชน ได้จัดตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อทำการศึกษ วิเคราะห์ แนวทาง และวิธีการเพื่อให้เกิดการปฏิรูปการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ โดยแยกเป็นอนุกรรมการทั้ง ๓ ด้านคือ ด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ด้านสื่อวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และด้านโทรคมนาคม และด้านสื่อออนไลน์ เพื่อดำเนินงานต่าง ๆ ดังนี้

๑. การพิจารณาจากนโยบายของรัฐบาล ซึ่งในข้อ ๔.๑๐ กำหนดให้มโนนโยบายด้านการปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกที่ตีรวมทั้งสนับสนุนการผลิตสื่อคุณภาพ เพื่อเปิดพื้นที่สาธารณะให้เยาวชนและประชาชนได้มีโอกาสแสดงออกอย่างสร้างสรรค์

๒. ศึกษาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๙ (ฉบับที่ผ่านประชามติเมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๕๙) ซึ่งบัญญัติให้บุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนมีเสรีภาพใน

การเสนอข่าวสารหรือแสดงความคิดเห็นตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ และการใช้เสรีภาพต้องไม่ขัดต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

๓. ศึกษาจากวาระการปฏิรูปที่ ๓๒ - ๓๔ เรื่อง การกำกับดูแลสื่อ สิทธิเสรีภาพบนความรับผิดชอบและการป้องกันการแทรกแซงสื่อของสภาปฏิรูปแห่งชาติ

๔. ศึกษาจากพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง อาทิ

๔.๑ พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ โดยเฉพาะในมาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้ ระบุเกี่ยวกับความหมายของ "วัฒนธรรม" และการจัดตั้งศูนย์เฝ้าระวังทางวัฒนธรรมในสถานศึกษา

๔.๒ พระราชบัญญัติกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยเฉพาะการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ อำนาจหน้าที่ และการจัดตั้งกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ รวมทั้งเชิญผู้จัดการและเจ้าหน้าที่ของกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ มาร่วมให้ข้อมูล

๕. ศึกษาจากร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) ของคณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ซึ่งได้วางกรอบแนวทางที่สำคัญของยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี ในด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ในข้อที่ ๓ เกี่ยวกับปลูกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ และด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคมในข้อ ๕ เกี่ยวกับพัฒนาการสื่อสารมวลชนให้เป็นกลไกในการสนับสนุนการพัฒนา

๖. การศึกษาจากคู่มือการจัดตั้งศูนย์เฝ้าระวังทางวัฒนธรรมในสถานศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ ๒) ของกระทรวงวัฒนธรรม โดยเฉพาะในเรื่อง "สถานการณ์เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนและผลกระทบที่เกิดขึ้น" ซึ่งได้ระบุเกี่ยวกับสื่อวัฒนธรรมและการสื่อสารของคนรุ่นใหม่ว่า กระแสโลกาภิวัตน์และกระแสบริโภคนิยมที่มาพร้อมกับเศรษฐกิจเสรีบวกกับกระแสความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสื่อสารสมัยใหม่ ได้นำพาสื่อและวัฒนธรรมการสื่อสารของคนรุ่นใหม่ให้เปลี่ยนโฉมหน้าไปอย่างรวดเร็ว ตลาดของสื่อเทคโนโลยีที่แข่งขันกันอย่างรุนแรงเน้นประโยชน์ของธุรกิจเป็นหลัก ส่งผลให้เกิดการพัฒนานวัตกรรมสื่อและเทคโนโลยีจำนวนมาก เกิดกระแสหลักของเครื่องมือสื่อสารยุคใหม่ที่นำพาการเรียนรู้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้จากทุกที่ทุกเวลา (Anytime Anywhere) และสนองความต้องการของผู้บริโภคในทุกอารมณ์ไม่เพียงแต่ภาพปรากฏการณ์เด็กไทยติดสื่อ สื่อกิจการเสียเพราะสื่อ เช่น สื่อโป๊ลามก กลาดเกลื่อน สังคมไทยเองก็ขาดภูมิคุ้มกันสื่อเช่นกัน นอกจากนี้ปัจจัยข้างต้นแล้ว สภาพการจัดระเบียบทางสังคมของไทย ตั้งแต่ระดับนโยบายภาครัฐลงไปถึงระดับท้องถิ่นต่างก็ให้เสรีภาพกับสื่อในการเสริมให้เกิดการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็เปิดทางให้เกิดการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยขึ้น และเปิดทางให้เกิดการขยายตัวของสื่อร้ายกระจายเคลื่อนทุกพื้นที่ ซึ่งกฎหมายและการตรวจจับปราบปรามยังไม่สามารถเข้าถึงได้ทุกกลุ่ม ขณะที่ครอบครัวไทยส่วนใหญ่ก็ตกขอบก้าวหน้าไม่ทันความก้าวหน้าของสื่อสมัยใหม่และไม่สามารถช่วยปกป้อง สร้างภูมิคุ้มกันสื่อที่ดีให้แก่บุตรหลานได้ นอกจากนี้ปัจจัยที่สำคัญอีกประการคือแม้ภาพรวมจะมีสื่อดีอยู่มากน้อย รวมทั้งสื่อทางเลือกต่าง ๆ แต่ยุทธศาสตร์การขยายสื่อที่ดีในรอบหลายปีที่ผ่านมา ก็ขาดประสิทธิภาพไปไม่ทั่วถึงทุกพื้นที่ อยากรู้ก็ตามการเข้ามาของ New Media และการเกิด Social Network ของกลุ่มเยาวชน ได้สร้างโอกาสใหม่ของการใช้สื่อและเครือข่ายเหล่านี้นำสื่อดีไปสู่เด็กและครอบครัวจำนวนมากขึ้น ควบคู่ไปกับการมีปัจจัยส่งเสริมอื่น ๆ เช่น การรณรงค์วัฒนธรรมการอ่านหนังสือให้ลูกฟัง เพื่อสร้างรสนิยมการรับสื่อจากฐานครอบครัว ตลอดจนระบบการส่งเสริมคนทำงานด้านสื่อและนวัตกรรมสร้างสรรค์ผ่านกลไกสนับสนุน

เช่น กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ เป็นต้น

๗. การระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนของสังคม อาทิ หน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคประชาชน และรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ในพื้นที่ทั้งส่วนกลางและภูมิภาค ต่างเห็นพ้องให้มีการปฏิรูปให้เกิดการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจในหลายแนวทางที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ได้ (รายละเอียดตามผนวก ก)

๔. กำหนดระยะเวลาในการปฏิรูป

๔.๑ ระยะเวลาที่ ๑ ภายใน ๓ เดือน (๑ ธันวาคม ๒๕๕๙ - ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐)

สรุปผลการศึกษา จัดทำรายงานผลการศึกษาและข้อเสนอแนะด้านยุทธศาสตร์ และแนวทางขับเคลื่อนการปฏิรูปการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ต่อสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศและคณะรัฐมนตรี

๔.๒ ระยะเวลาที่ ๒ ภายใน ๒ เดือน (๑ มีนาคม ๒๕๖๐ - ๓๐ เมษายน ๒๕๖๐)

ติดตามประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปสื่อออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ ให้เป็นไปตามแผนการปฏิรูป

๕. แหล่งที่มาของงบประมาณ

๑. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

๒. กระทรวงวัฒนธรรม

๓. กระทรวงศึกษาธิการ

๔. สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม

แห่งชาติ

๕. กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

๖. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

๑. กระทรวงกลาโหม

๒. กระทรวงการต่างประเทศ

๓. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

๔. กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

๕. กระทรวงมหาดไทย

๖. กระทรวงวัฒนธรรม

๗. กระทรวงศึกษาธิการ

๘. กรมประชาสัมพันธ์

๙. สำนักงบประมาณ

๑๐. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๑๑. สำนักข่าวกรองแห่งชาติ

๑๒. สภาความมั่นคงแห่งชาติ

๑๓. สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

๑๔. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

๑๕. กรมการศาสนา

๑๖. สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

๑๗. กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

๗. ผลการศึกษาและข้อเสนอแนะด้านยุทธศาสตร์และแนวทางการขับเคลื่อนการปฏิรูปการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์

จากการศึกษาของคณะกรรมการพิจารณาเห็นว่า ข้อมูลข่าวสารที่นำเสนอผ่านสื่อหลักคือสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียง และสื่อโทรทัศน์รวมทั้งผ่านสื่อออนไลน์เป็นสิ่งที่สามารถสร้างผลกระทบต่อด้านจิตใจ ความรู้สึก ภาพลักษณ์ และคุณภาพการดำรงชีวิตของผู้เสพได้อย่างมากมาย หากปล่อยให้มีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อต่าง ๆ โดยปราศจากการกำกับดูแลหรือดำเนินการภายใต้กรอบและครรลองของกฎหมาย อาจทำให้เกิดการล่องละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นจนอาจเกิดภาวะรุนแรงถึงขั้นนำไปสู่การเสียชีวิตได้ ทั้งนี้ เนื่องจากวิถีชีวิตของสังคมไทยในปัจจุบันได้พึ่งพาข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะจากการใช้สื่อออนไลน์และยึดถือเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตที่สำคัญไปแล้ว การปล่อยให้เกิดปัญหาการใช้สื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อออนไลน์ที่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยไม่มีการบริหารจัดการจากภาครัฐและภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติได้ จึงจำเป็นต้องให้เกิดการปฏิรูปการใช้สื่ออย่างเป็นระบบและต่อเนื่องโดยเฉพาะที่สำคัญคือการปลูกฝังจิตสำนึกและความรู้สึกผิดชอบ ให้เกิดขึ้นในการใช้สื่อของสังคมไทย โดยเริ่มตั้งแต่ในระดับต่ำกว่าประถมศึกษาลงไป การสร้างกิจกรรมการใช้สื่ออย่างมีคุณภาพ มีจริยธรรม และมีจิตสำนึกความรับผิดชอบโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น โดยความร่วมมือของภาครัฐและภาคประชาสังคมอย่างต่อเนื่องตลอดจนการสร้างความตระหนักรู้ภัยจากการใช้และเสพสื่อ

คณะกรรมการพิจารณาเห็นว่า การที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงวิธีการนำเสนอการเผยแพร่เนื้อหาข้อมูลข่าวสารของสื่อมวลชนและผู้ใช้อินเทอร์เน็ต จำเป็นต้องมีวิธีการปฏิรูปที่ชัดเจนและครอบคลุมในทุกมิติ ทุกประเภทสื่อ โดยการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์และการส่งเสริมแนวทางการขับเคลื่อนการปฏิรูปการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ ซึ่งไม่ใช่การให้กลไกภาครัฐเข้าไปกำกับดูแลหรือดำเนินการบังคับใช้ตามกฎหมายแต่อย่างใด แต่เป็นเรื่องการสร้างกระบวนการกำกับดูแลกันเองของสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์โดยเน้นการเสริมสร้างและธรรมาภิบาลให้เกิดจริยธรรมและมีคุณภาพในการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ และเน้นการกำหนดบทบาทของกลไกภาครัฐให้มีส่วนเข้ามาช่วยสนับสนุนการกำกับดูแลกันเองของสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ ให้เกิดประสิทธิภาพ และมีความยั่งยืน สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี เพราะการดำเนินการในเรื่องนี้ควรมีการกระทำอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันต้องดำเนินการให้กลไกภาครัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องใช้วิธีการบูรณาการในการทำหน้าที่ มีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด และมีการชี้แจงต่อสาธารณะให้ทันต่อสถานการณ์ โดยไม่มีลักษณะต่างคนต่างทำอย่างเช่นที่ผ่านมา

คณะกรรมการมีข้อเสนอแนะแนวทางการขับเคลื่อนการปฏิรูปการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ใน ๕ รูปแบบ ดังนี้

- (๑) การส่งเสริม สนับสนุนการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ให้เป็นยุทธศาสตร์ระดับชาติ
- (๒) การสร้างกลไกบริหารจัดการและกำกับดูแลการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ ในลักษณะการกำกับกันเอง ที่มีภูมิคุ้มกันและสร้างความเข้มแข็งให้กับกลไกดังกล่าว
- (๓) เสริมสร้างและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน เพื่อให้สังคมไทยใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ มีจริยธรรม คุณภาพ และเหมาะสมกับบริบทและวัฒนธรรมไทย

(๔) การกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรม แนวทางและรูปแบบการขับเคลื่อนการปฏิรูปการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน

(๕) การมีกระบวนการตรวจสอบและการประเมินผล

ข้อเสนอแนะข้างต้น จำเป็นต้องมีการดำเนินการในลักษณะการบูรณาการด้านการจัดสร้างแนวความคิด การปฏิบัติการ การประสานงานระหว่างกลไกภาครัฐและภาคประชาชน โดยจำเป็นต้องมีการกำหนดนโยบายให้มีความชัดเจน และได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐ จึงจะทำให้การดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายได้ ดังนี้

๑. การส่งเสริมการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์เป็นยุทธศาสตร์ระดับชาติ

แนวทางแก้ไขปัญหาการใช้สื่ออย่างไม่เหมาะสมไม่อาจใช้มาตรการทางด้านกฎหมาย หรือการจัดให้มีมาตรการทางบังคับเพียงด้านเดียวได้ แต่จำเป็นต้องมีแนวทางอื่นดำเนินการควบคู่ไปด้วย โดยเฉพาะด้านการส่งเสริม สร้างแรงจูงใจ หรือการปลูกฝังจิตสำนึกของผู้รับข่าวสารและผู้ใช้สื่อให้เกิดความเข้าใจในการเข้าถึงและใช้สื่ออย่างมีคุณภาพ สร้างสรรค์ มีจริยธรรม และสอดคล้องกับสภาพสังคมไทย ดังนี้

(๑) ควรจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นคณะกรรมการระดับชาติ เพื่อทำหน้าที่ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ แผนแม่บท และนโยบายเกี่ยวกับการรณรงค์ส่งเสริมการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ การติดตาม การประสานงาน การสั่งการ และการประเมินผลงานของหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ให้มีความสอดคล้องและเป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งนี้ การกำหนดแผนยุทธศาสตร์ และแผนแม่บทสำหรับการส่งเสริมหรือสนับสนุนการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ ต้องมีความชัดเจน เป็นรูปธรรม มีความต่อเนื่อง มีมาตรการด้านการป้องกันภัย การสร้างความตระหนักให้รู้เท่าทันสื่อ การส่งเสริมให้มีการใช้สื่ออย่างมีคุณภาพ มีจริยธรรม มีจิตสำนึก ความรับผิดชอบต่อไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น รวมทั้งสอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย

(๒) คณะกรรมการขับเคลื่อนการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ ประกอบด้วย

๑. นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมาย เป็นประธาน
๒. รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่กำกับดูแลสื่อ เป็นรองประธาน
๓. ปลัดกระทรวงกลาโหม
๔. ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ
๕. ปลัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
๖. ปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
๗. ปลัดกระทรวงมหาดไทย
๘. ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม
๙. ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
๑๐. ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
๑๑. ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ
๑๒. อธิบดีกรมการศาสนา
๑๓. ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
๑๔. เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ
๑๕. ผู้อำนวยการสำนักข่าวกรองแห่งชาติ

๑๖. เลขธิการคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และ กิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

๑๗. ผู้จัดการกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

๑๘. กรรมการจากผู้แทนสื่อมวลชน จำนวน ๔ คน โดยให้คัดเลือกจากผู้แทนองค์กรสื่อแต่ละด้าน ประกอบด้วย สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ ด้านละ ๑ คน

๑๙. ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการ จำนวน ๓ คน ประกอบด้วยนักวิชาการด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อสารมวลชน ๑ คน และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนที่มีประสบการณ์และงานวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารมวลชน ๒ คน

๒๐. ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ

๒๑. อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการสามารถแต่งตั้งคณะกรรมการในแต่ละด้าน อย่างน้อย ๓ ด้าน คือ ด้านสื่อออนไลน์ ด้านสื่อสิ่งพิมพ์ และด้านสื่อวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม และให้กรมประชาสัมพันธ์ จัดภารกิจหรือกำหนดหน่วยงานภายในสังกัดเพื่อทำหน้าที่เป็นกลไกสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์

(๓) แผนยุทธศาสตร์และแผนแม่บทที่คณะกรรมการขับเคลื่อนการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์กำหนดนั้น ควรมีครบทุกด้านตั้งแต่กระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคประชาชน ในการทำหน้าที่เฝ้าระวังการเผยแพร่เนื้อหาที่ไม่เหมาะสม ไม่มีจริยธรรม หรือที่เป็นปัญหาของสังคม กระบวนการแก้ไขปัญหา วิธีการส่งเสริมและการรณรงค์ให้เกิดการปลูกฝังกรอบแนวความคิดต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ ให้เกิดการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ รวมไปถึงกระบวนการชี้แจงทำความเข้าใจต่อสาธารณะ นอกจากนี้ควรบรรจุแผนยุทธศาสตร์ และแผนแม่บทสำหรับการรณรงค์ส่งเสริมการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ไว้ในแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ด้วย ทั้งนี้ เพื่อดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ และแผนแม่บทสำหรับการรณรงค์ส่งเสริมการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์เป็นไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

(๔) การดำเนินงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ มีความแตกต่างจากคณะกรรมการกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ พ.ศ. ๒๕๕๘ แม้ว่าประธานคณะกรรมการจะเป็นบุคคลเดียวกันก็ตาม แต่อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ กรอบแนวความคิด การบริหารจัดการ สถานการณ์และปัญหาที่เกิดขึ้น วิธีดำเนินงาน มีความแตกต่าง และมีความครอบคลุมรอบด้านในทุกมิติมากกว่า ดังนี้

๑) บทบาทของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ เน้นที่การจัดสรรเงินกองทุนเพื่อสนับสนุนให้เกิดการใช้สื่ออย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ โดยจำกัดเฉพาะเด็กและเยาวชน แต่ยุทธศาสตร์ แผนแม่บทของคณะกรรมการขับเคลื่อนการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ เน้นทุกภาคส่วนของสังคม

๒) การสนับสนุนให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน เพื่อให้เกิดการกำกับดูแลกันเอง โดยคณะกรรมการกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ไม่ได้เน้นในส่วนนี้ แต่คณะกรรมการขับเคลื่อนการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ให้ความสำคัญในส่วนนี้อย่างมาก โดยให้กลไกภาครัฐมีหน้าที่เพียงให้การส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนเท่านั้น

๓) คณะกรรมการขับเคลื่อนการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ เน้นบทบาทในการ

ขับเคลื่อนให้กลไกหน่วยงานภาครัฐทำงานอย่างบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน ในส่วนของการกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ครอบคลุมในทุกระดับตั้งแต่จุดเริ่มต้นของปัญหาในการเพิ่มบทบาทของการเฝ้าระวังจากภาคประชาชน การแก้ไขปัญหา การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน การมีส่วนร่วมของกลไกภาครัฐในการคลี่คลายปัญหา และการชี้แจงทำความเข้าใจกับประชาชน

๒. การสร้างกลไกบริหารจัดการและการกำกับดูแลการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์

แม้การนำกลไกด้านการปกครองและด้านกฎหมายมาใช้กำกับดูแลสื่อกระแสหลักและสื่อออนไลน์ อาจไม่เหมาะสมสำหรับการสร้างค่านิยม จิตสำนึก และจริยธรรม ให้กับสื่อกระแสหลักและผู้ใช้สื่อออนไลน์ แต่ก็มีคามจำเป็นที่จะต้องจัดหาหรือสร้างกลไกด้านการบริหารจัดการและการกำกับดูแลให้เกิดขึ้น ทั้งนี้ ในข้อเสนอแนะด้านนี้ คณะกรรมาธิการฯ เห็นว่า ควรแยกเป็น ๒ ลักษณะ ดังนี้

(๑) ส่วนของหน่วยงานภาครัฐ นอกจากเร่งรัดให้ดำเนินการให้การบังคับใช้กฎหมายในฐานะผู้กำกับดูแล ให้มีความจริงจัง รวดเร็ว ให้ทันต่อการแพร่กระจายของเนื้อหาของสื่อแล้ว ควรมีการจัดให้มีกระบวนการ ประเภท รูปแบบ ลักษณะการกำกับดูแลของหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารมวลชน ผู้ใช้สื่อออนไลน์ ให้มีความชัดเจนในการเป็นหน่วยงานหลัก หน่วยงานสนับสนุน และให้ครอบคลุมในทุกมิติ เพื่อให้สามารถบริหารจัดการ กำกับดูแล ประสานงาน การบูรณาการ ในการรณรงค์ส่งเสริมการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ ให้มีความชัดเจน ลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน ดังนี้

๑.๑ หน่วยงานรัฐที่ทำหน้าที่ในการเฝ้าระวัง ตรวจสอบ และพิจารณาการใช้สื่อที่ไม่เหมาะสม ควรกำหนดบทบาท แนวทาง และวิธีการที่จะดำเนินการให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน หรือการดำเนินการที่ล่าช้าไม่ทันต่อการแก้ไขสถานการณ์ ด้วยการกำหนดหน่วยงานหลัก และหน่วยงานสนับสนุนในลักษณะการบูรณาการดำเนินงานร่วมกัน กำหนดขอบเขตของการดำเนินงาน ให้ชัดเจนว่า หน่วยงานดังกล่าวมีหน้าที่เพียงด้านการเฝ้าระวัง เมื่อเกิดเหตุไม่เหมาะสมจากการนำเสนอของสื่อมวลชนไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียง หรือสื่อโทรทัศน์ รวมทั้งผู้ใช้สื่อออนไลน์ ควรรับประสานงานให้หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย เพื่อดำเนินการต่อไปตามกระบวนการทางกฎหมาย หรือประสานงานให้หน่วยงานที่กำกับดูแลหรือหน่วยงานที่มีกลไกด้านการประชาสัมพันธ์ ดำเนินการชี้แจง ประชาสัมพันธ์ ทำความเข้าใจข้อเท็จจริง ให้สังคมได้รับรู้รับทราบให้ทันต่อสถานการณ์ ดังนี้

(ก) สื่อหลักประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียงเสียง กิจการโทรทัศน์และโทรคมนาคม กำหนดหน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบหลักในการรับรู้ข้อมูลจากหน่วยเฝ้าระวังให้ได้อย่างทันท่วงที คือ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงวัฒนธรรม สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ กรมประชาสัมพันธ์ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งหน่วยงานหลักเหล่านี้จะต้องจัดให้มีช่องทางการประสานงานให้กับผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชน องค์การวิชาชีพสื่อมวลชน รวมถึง สภาวิชาชีพสื่อมวลชนแห่งชาติ หรือจัดให้มีช่องทางบูรณาการระหว่างหน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องด้วยกัน เพื่อจะได้เข้ามาแก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงที รวมทั้งจะต้องทำหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์เชิงรุกและชี้แจงข้อเท็จจริงให้สาธารณชนได้รับรู้รับทราบสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างทันท่วงที

(ข) สื่อออนไลน์ ควรให้กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมเป็น

หน่วยงานหลัก โดยควรมีการกำหนดบทบาทของหน่วยงานในสังกัดเพื่อทำหน้าที่ในการเฝ้าระวัง การนำเสนอเนื้อหาในสื่อออนไลน์ หรือดำเนินการบูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ในการเฝ้าระวัง การเผยแพร่เนื้อหาในสื่อออนไลน์ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานร่วมกัน หรือมีภารกิจรองรับการดำเนินงาน ของคณะกรรมการขับเคลื่อนการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ งานด้านกำกับดูแล งานติดตามด้านการนำเสนอ หรือเผยแพร่ภาพในเชิงลบหรือก่อให้เกิดความเสียหายบนสื่อออนไลน์ รวมทั้งจะต้องทำหน้าที่ในการ ประชาสัมพันธ์เชิงรุกและชี้แจงข้อเท็จจริงให้สาธารณชนได้รับรู้รับทราบสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่าง ทันทีทันที่

๑.๒ หน่วยงานรัฐที่มีการจัดทำกิจกรรม ส่งเสริมและสนับสนุน โครงการ ใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ ควรให้มีการบูรณาการในการดำเนินงานกันอย่างใกล้ชิด เพื่อให้การจัดกิจกรรม โครงการ ที่สอดคล้องกัน ลดความซ้ำซ้อน และครอบคลุมในทุกพื้นที่อย่างทั่วถึง โดยเน้นให้หน่วยงานที่ มีหน้าที่กำกับดูแลสื่อแต่ละประเภท เป็นผู้ดำเนินกิจกรรม โครงการดังกล่าว ภายใต้การสนับสนุน ของหน่วยงานที่มีเงินทุนสนับสนุนการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ ควบคู่ไป กับการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเผยแพร่ภาพเชิงบวกและสร้างสรรค์บนสื่อกระแสหลักและ สื่อออนไลน์

๑.๓ หน่วยงานที่มีเงินทุนสนับสนุนการจัดทำโครงการหรือกิจกรรม การใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ ควรมีการบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดการใช้เงินทุนหรืองบประมาณ ที่ใช้จัดทำโครงการหรือกิจกรรมดังกล่าวอย่างคุ้มค่า ครอบคลุมในทุกมิติ ทั้งด้านการใช้ชีวิตในสังคม ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจสังคมและด้านต่าง ๆ และไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนของโครงการ ได้แก่ สำนักงานกองทุนสนับสนุนและส่งเสริมสุขภาพ กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ และสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ โดยการบูรณาการดังกล่าวควรจัดตั้งเป็นคณะกรรมการ คณะทำงาน หรือกลุ่มงานที่จะทำให้เกิด การประสานงานและการบูรณาการอย่างต่อเนื่อง

๑.๔ หน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมหลักการ แนวคิดหลัก มาตรฐานจริยธรรมสื่อมวลชน การปลูกฝังจิตสำนึก และการใช้สื่อออนไลน์ ควรมีการกำหนดวิธีการและ แนวทางให้มีลักษณะของการปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยม จริยธรรมที่สอดคล้องกับบริบทและวัฒนธรรม ไทย อย่างยั่งยืน โดยกระทรวงศึกษาธิการ ควรเป็นเจ้าภาพหลักในการดำเนินการ เพื่อให้เกิดการปลูกฝัง กรอบแนวความคิดตั้งแต่ในระดับประถมศึกษา ทั้งนี้โดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเน้นการ ดำเนินการในส่วนของบทบาทของสถาบันสงฆ์ เพื่อให้พระสงฆ์เข้ามามีบทบาทมากขึ้น

ควรมีการสร้างช่องทางประสานงาน ในแต่ละหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้เกิด การบูรณาการในการทำกิจกรรมหรือโครงการรณรงค์การใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ ด้วยการจัดตั้ง คณะทำงาน คณะกรรมการ ที่มีหน้าที่ในการพิจารณากำหนดแนวทาง กิจกรรม โครงการ ของแต่ละ องค์กร ให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ แผนแม่บท แผนงานที่กำหนดขึ้นโดยคณะกรรมการขับเคลื่อนการใช้ สื่ออย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้การดำเนินการในระดับหน่วยงานภาครัฐ สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ แผนงาน แผนกลยุทธ์ของคณะกรรมการดังกล่าว

(๒) ส่วนการกำกับดูแลตนเองในสื่อมวลชน และผู้ใช้สื่อออนไลน์

คณะกรรมการได้ศึกษารายงาน ผลการศึกษาของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ซึ่งมีสาระสำคัญโดยสรุปคือ ในอนาคต การเผยแพร่ของแต่ละประเภทจะมุ่งไปสู่ช่องทางอินเทอร์เน็ต เพราะเทคโนโลยีก้าวไกลกว่า ขณะที่หน่วยกำกับดูแลภาครัฐจะมีบทบาทน้อยลงคงเหลือการกำกับดูแลในมิติด้านเศรษฐกิจ โดยการกำกับดูแลเนื้อหาเป็นไปได้ยาก อย่างไรก็ตาม การกำกับดูแลตนเองของสื่อในต่างประเทศนั้น ในส่วนของสื่อหลัก ในแต่ละประเทศจะมีหน่วยงานรับผิดชอบชัดเจน มีการจัดทำกระบวนการหากหนังสือพิมพ์มีการละเมิดจรรยาบรรณวิชาชีพของนักหนังสือพิมพ์ เช่น ในประเทศอังกฤษ หน่วยงานที่รับผิดชอบคือ Independent Press Standards Organization หรือ IPSO ทำหน้าที่กำกับดูแลอุตสาหกรรมหนังสือพิมพ์และนิตยสาร เป็นองค์กรอิสระในสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับกำกับดูแลตนเองด้านโฆษณาและด้านรายการของวิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์ โดยมีสภากำกับดูแลตนเองในการโฆษณา (Advertising Self-Regulatory Council - ASRC) มีบทบาทสนับสนุนกลไกกำกับดูแลตนเอง ส่วนประเทศญี่ปุ่น มีองค์กรหลัก ๒ องค์กรในการกำกับดูแลตนเองด้านเนื้อหาที่เผยแพร่ทางสื่อวิทยุและโทรทัศน์ คือ สมาคมผู้ประกอบการแพร่ภาพกระจายเสียงพาณิชย์แห่งประเทศไทยญี่ปุ่น (The Japan Commercial Broadcasters Association : JBA) ซึ่งทำหน้าที่ในการกำหนดแนวทางปฏิบัติ (Guideline) ให้สถานีโทรทัศน์ร่วมมือและปฏิบัติตาม กับ องค์กรจริยธรรมด้านการแพร่ภาพกระจายเสียงและการปรับปรุงรายการ (The Broadcasting Ethics & Program Improvement Organization : BPO) ซึ่งทำหน้าที่รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชน และพิจารณาปัญหาด้านจริยธรรม สิทธิมนุษยชน และการคุ้มครองผู้เยาว์

ในด้านการกำกับดูแลสื่อออนไลน์ของต่างประเทศ ได้เน้นให้ภาคเอกชนเป็นผู้นำในการดำเนินการ เช่น ในสหรัฐอเมริกาใช้แนวทางนโยบายที่เปิดกว้าง (open policy) ที่ให้ภาคเอกชนในการวางกรอบนโยบาย กับให้ตลาดเป็นตัวผลักดันรูปแบบการกำกับดูแลที่เหมาะสมของสื่อใหม่ (market-driven medium) นอกจากนี้รูปแบบการกำกับดูแลตนเองยังมีลักษณะของการรวมกลุ่มกันของภาคเอกชนที่มีส่วนได้เสีย (private stakeholders) ในประเด็นต่าง ๆ ที่เผยแพร่เนื้อหาทางอินเทอร์เน็ต เช่น คณะทำงานเฉพาะทางด้านวิศวกรรมอินเทอร์เน็ต (internet Engineering Task Force : TETF) พันธมิตรเพื่อสิทธิส่วนบุคคลออนไลน์ (Online Privacy Alliance : OPA) เป็นต้น ในประเทศเกาหลีมีการดำเนินการในหลายลักษณะ อาทิ เช่น การสร้างเสริมวัฒนธรรมในการกำกับดูแลตนเองในภาคอุตสาหกรรมและภาคประชาสังคม เพื่อสร้างสังคมสารสนเทศที่ดี โดยมีคณะกรรมการความปลอดภัยทางอินเทอร์เน็ตแห่งเกาหลี (KISCOM) เป็นผู้ดำเนินการ การส่งเสริมให้มีการจัดระดับเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต (Internet Content Rating Service) ตามความสมัครใจ โดยอนุญาตให้เว็บไซต์ต่าง ๆ ทำการประเมินระดับความเหมาะสมของเนื้อหาในเว็บไซต์ของตนต่อผู้เสพที่เป็นเด็กและเยาวชน รวมถึงจัดหาซอฟต์แวร์สำหรับกรองเนื้อหาและเทคโนโลยีที่จำเป็นในการจัดระดับเนื้อหา ได้แก่ พ่อแม่ผู้ปกครองและโรงเรียน เพื่อให้ครอบครัวและสถาบันการศึกษามีส่วนร่วมในการปกป้องเด็ก จากเนื้อหาอินเทอร์เน็ตที่เป็นอันตราย รวมถึงกำหนดให้ search engines ในเกาหลีต้องติดตั้งระบบให้ผู้ที่ต้องการเข้าเว็บไซต์ที่มีภาพโป๊ หรือเนื้อหาเกี่ยวกับเกย์ เลสเบียน ต้องแจ้งอายุตามบัตรประจำตัวประชาชนก่อน โดยต้องมีอายุ ๑๙ ปีขึ้นไปจึงจะสามารถเข้าใช้บริการได้ (รายละเอียดในผนวก ง.)

คณะกรรมการฯ เห็นว่า การกำกับดูแลกันเองอย่างเป็นอิสระของ สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ เป็นกลไกที่สำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ในวิชาชีพ สื่อมวลชน และการใช้สื่อออนไลน์ ที่มีกรอบแนวคิดในการกำกับดูแลกันเอง และเกิดความตระหนักรู้ในการใช้งานสื่อให้กับผู้ใช้สื่อออนไลน์ ดังนั้น การสร้างกลไกบริหารจัดการและการกำกับดูแลการใช้สื่ออย่าง สร้างสรรค์ ควรพิจารณาแยกเป็น ๒ ลักษณะ ดังนี้

๒.๑ ลักษณะและประเภทการใช้สื่อ

(๑) สื่อกระแสหลัก ประเภทสิ่งพิมพ์ กิจกรรมวิทยุกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์ การขับเคลื่อนในด้านกลไกในการเฝ้าระวังและการส่งเสริมจริยธรรม ควรให้ผู้ ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน องค์การวิชาชีพสื่อมวลชน และสภาวิชาชีพสื่อมวลชน เข้ามามีบทบาทใน จัดทำกลไกการเฝ้าระวัง การรับเรื่องร้องทุกข์ และมีการรายงานกันให้รับทราบตามลำดับชั้น และ ประสานงานให้กลไกกำกับภาครัฐที่มีหน้าที่เฝ้าระวังทราบด้วยอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ผู้ประกอบการ และสื่อมวลชนจะต้องผ่านการอบรมหลักสูตรวิชาชีพเสียก่อน เมื่อผ่านการอบรมแล้วจะมีการออก ใบอนุญาตประจำตัวสื่อมวลชน และเจ้าของกิจการสื่ออื่น ๆ จะต้องออกใบรับรองให้กับสื่อมวลชนใน สังเกตตนเองด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการสื่อสารมวลชนที่คณะกรรมการขับเคลื่อนการ ปฏิรูปประเทศด้านการสื่อสารมวลชน กำลังพิจารณากันอยู่ในส่วนของร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครอง สิทธิเสรีภาพ ส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ.

(๒) สื่อออนไลน์ กลไกภาครัฐควรสนับสนุนให้ผู้ใช้สื่อ ผู้ที่ได้รับการ ยอมรับในลักษณะเป็น "เน็ตไอดอล" และสมาชิก ให้ร่วมกันทำกิจกรรมในลักษณะการรวมตัวกันเป็น กลุ่ม เพื่อช่วยกันกำกับดูแลกันเองในกลุ่มผู้ใช้สื่อ โดยอาจแบ่งกลุ่มไปตามลักษณะของสภาพสังคม พื้นที่ ประเภทของเรื่องราวความสนใจ หรือลักษณะของเนื้อหาที่มีการเผยแพร่อยู่ในสื่อออนไลน์ โดยการ รวมตัวดังกล่าวอาจก้าวไปสู่การจัดตั้งเป็นองค์กรที่ถูกต้องตามกฎหมาย เป็นนิติบุคคล หรือมีการ จดทะเบียนในการทำหน้าที่ย่างเป็นทางการก็ได้ โดยกลไกภาครัฐมีหน้าที่เพียงการให้การช่วยเหลือ สนับสนุนด้านองค์ความรู้ งบประมาณ และกระบวนการจัดการในการทำหน้าที่เฝ้าระวัง เพื่อมิให้ กระทบต่อพยานหลักฐานที่อาจนำมาใช้ประโยชน์ในการลงโทษผู้กระทำผิด หรือนำมาใช้ประโยชน์ใน ด้านการจัดการองค์ความรู้ เพื่อเสริมสร้างให้เกิดการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยรวม การรวมตัวของผู้ใช้สื่อทำหน้าที่ในการเฝ้าระวัง เป็นงานจิตอาสาที่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจ ของคนในสังคม ดังนั้น กลไกภาครัฐจึงต้องจัดให้มีระบบหรือกลไกที่จะตอบสนองการทำหน้าที่เฝ้าระวัง ของผู้ใช้สื่อได้ทันต่อสถานการณ์

๒.๒ กระบวนการรวมตัวกันเองของผู้ใช้สื่อ การสร้างกลไกบริหารจัดการและ กำกับดูแลกันเองในกลุ่มผู้ใช้สื่อ แม้จะเป็นสิ่งที่ยากเพราะต้องระมัดระวังว่าไม่ใช่เป็นการควบคุมหรือ การจำกัดสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในสื่อออนไลน์ แต่เป็นความจำเป็นที่จะต้องเร่ง ดำเนินการและให้มีการขับเคลื่อนการปฏิรูปให้ได้ โดยจะต้องมีการสร้างกระบวนการในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดการยอมรับทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนด้วยตนเอง และเป็นไปโดยความ สมัยครใจ ดังนั้น ควรต้องสร้างกระบวนการให้มีความชัดเจน โดยกำหนดเป็นลำดับขั้นตอนอย่างน้อยไว้ ดังนี้

(๑) การลงทะเบียน ไม่ใช่เป็นขั้นตอนการลงทะเบียนผู้ใช้สื่อ แต่เป็น วิธีการกำหนดความเป็นตัวตนหรือเป็นการลงทะเบียนของผู้ใช้สื่อที่จะทำหน้าที่ใน ๒ ลักษณะคือ กลุ่ม เฝ้าตรวจ และกลุ่มสร้างกิจกรรม/โครงการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้การทำหน้าที่ดังกล่าวเป็นที่เป็นที่

ยอมรับจากกลไกภาครัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะด้านการสนับสนุนเงินทุนหรืองบประมาณ เพราะเป็นการใช้เงินภาษีของประเทศส่วนการรวมตัวกันเองนั้น จะมีสภาพเป็นกลุ่ม ชมรม องค์กร องค์กร หรือสภามหาวิทยาลัย ขึ้นอยู่กับการพิจารณาของผู้ใช้สื่อ หรือการกำหนดจากกลไกภาครัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ที่มีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ใช้สื่อแล้ว

(๒) การศึกษาวิธีการทำงาน เป็นแนวทางหรือมาตรฐานที่อาจกำหนดขึ้นโดยผู้ใช้อีสื่อมีความเห็นร่วมกัน หรือการใช้แนวทางหรือมาตรฐาน เพื่อให้มีการปฏิบัติหน้าที่ของการรวมตัวของผู้ใช้สื่อที่ได้มีการลงทะเบียนไว้แล้ว ให้เป็นแนวทางหรือมาตรฐานเดียวกัน และให้ตรงหรือสอดคล้องกับประชาคมจากผู้ใช้อีสื่อกันเองให้มากที่สุด กลไกภาครัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องอาจเข้าไปมีบทบาทสนับสนุนด้านกระบวนการ แนวทาง องค์ความรู้ เครื่องมือ หรือเงินทุนเพื่อเกิดการปฏิบัติหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และด้วยความสมัครใจของผู้ใช้สื่อ

(๓) การประสานงานและการรายงาน เป็นขั้นตอนของการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กร การรวมตัวกันเองของกลุ่มผู้ใช้สื่อ ที่จะต้องมีการประสานงานและรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ไปยังกลไกบริหารจัดการและกำกับดูแลของหน่วยงานภาครัฐที่ได้มีส่วนเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุนต่าง ๆ เพื่อที่จะได้มีการนำไปประเมินผล ติดตาม หรือในการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนต่อไปว่าจะมีความคุ้มค่าและเหมาะสมกับการนำเงินภาษีของประเทศไปใช้เพียงใด

(๔) สรุปผลการปฏิบัติ การปฏิบัติหน้าที่ขององค์กร การรวมตัวของผู้ใช้สื่อควรมีการสรุปผลการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองไว้เป็นเบื้องต้น เพื่อให้เป็นลักษณะของประชาคมหรือความคิดเห็นโดยรวมจากผู้ใช้อีสื่อ และนำเสนอต่อกลไกภาครัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง นำไปพิจารณาต่อไป

ในการดำเนินการตามกระบวนการรวมตัวกันเองของผู้ใช้อีื่อนั้น กลไกหน่วยงานภาครัฐควรกำหนดกระบวนการสนับสนุน เพื่อให้เกิดการรวมตัวกันเองของผู้ใช้สื่อที่มีกระบวนการการปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน โดยควรมีกระบวนการอย่างน้อยใน ๔ ลักษณะ คือ

- ๑) การสร้างฐานข้อมูลการลงทะเบียนของการรวมตัวกันของผู้ใช้อีสื่อ
- ๒) สร้างมาตรฐานการปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานขององค์กรที่เกิดจากการรวมตัวกันของผู้ใช้อีสื่อ
- ๓) อำนาจการสนับสนุนเงิน และ
- ๔) การชี้แจงทำความเข้าใจต่อสาธารณชน ซึ่งเป็นกระบวนการที่อาจทำควบคู่ไปพร้อมกับองค์กรกำกับดูแลกันเองของผู้ใช้อีสื่อ

๓. การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

แม้ว่าการทำให้เกิดกลไกการกำกับดูแลกันเองของทุกภาคส่วนในสังคม เพื่อช่วยกันตรวจสอบ และธรรมาภิบาลให้เกิดการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ จะเป็นแนวทางที่ควรเร่งดำเนินการ แต่หน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ไม่อาจดำเนินการได้เพียงลำพัง หรือปล่อยให้กลไกกำกับดูแลกันเองขององค์กรสื่อมวลชนดำเนินการโดยปราศจากการเข้ามามีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐได้ เพราะสังคมไทยอยู่ในสภาพขาดความเข้มแข็งในการเสพและใช้สื่อ โดยเฉพาะสื่อออนไลน์ จึงควรวางแนวทางที่จะให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนกับการดำเนินงานของภาครัฐและกลไกกำกับดูแลกันเองอย่างอิสระด้วย ดังนี้

(๑) ผู้เกี่ยวข้องกับผู้สื่อต่าง ๆ ได้แก่ ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน องค์กรสื่อมวลชน องค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน ต้องเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนได้รับรู้รับทราบเกี่ยวกับข้อมูลในการดำเนินงานต่าง ๆ ได้ทางสาธารณะอย่างเปิดเผยและเข้าถึงได้ตลอดเวลา และทุกพื้นที่ โดยเฉพาะประวัติด

ความเป็นมา ประวัติและบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจการประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน องค์กรสื่อมวลชน องค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน เพื่อให้ภาคประชาชนได้เข้าใจถึงบทบาทและความสัมพันธ์เชิงการเมืองและเชิงธุรกิจระหว่างผู้เกี่ยวข้องกับผู้ สื่อ กับบุคคลทางการเมืองและกลุ่มธุรกิจ ทั้งนี้เพื่อให้ภาคประชาชนได้เกิดความเข้าใจเชิงจิตวิทยาในการนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ ขณะเดียวกันหน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่กำกับดูแลหรือมีอำนาจหน้าที่บริหารจัดการตามกฎหมายควรเข้ามามีบทบาทให้การสนับสนุนหรืออำนวยความสะดวกในการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคประชาชนด้วย ดังนี้

(๑.๑) กลไกกำกับตนเองของสื่อสิ่งพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ ได้แก่ สภาวิชาชีพสื่อมวลชนแห่งชาติ ควรกำหนดช่องทางให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่การเปิดรับฟังความคิดเห็น การร้องทุกข์หรือร้องเรียนของประชาชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนโดยเป็นไปตามลำดับชั้นจากระดับผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชน องค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน และสภาวิชาชีพสื่อมวลชนแห่งชาติ ซึ่งนอกจากเป็นช่องทางติดต่อประสานงานโดยตรงที่สำนักงานที่ตั้งแล้วยังต้องสามารถเป็นช่องทางติดต่อผ่านระบบออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงทุกพื้นที่ด้วย เมื่อกลไกกำกับตนเองของสื่อได้รับความเห็นและการร้องเรียนแล้ว จะต้องมีการนำเสนอให้สาธารณชนได้รับรู้รับทราบ

(๑.๒) เมื่อผู้ใช้สื่อออนไลน์กลายเป็นผู้ผลิตเนื้อหาและนำไปเผยแพร่เอง ส่งผลให้หน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่กำกับดูแลไม่อาจติดตามได้ทัน จึงควรส่งเสริมให้เกิดการกำกับดูแลกันเองในภาคสังคมอย่างจริงจัง โดยกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีหน้าที่หรือภารกิจที่เกี่ยวข้อง ให้การสนับสนุนทั้งด้านองค์ความรู้งบประมาณ และการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดการรวมตัวเป็นกลุ่ม องค์กร อย่างเป็นทางการ จัดให้มีการลงทะเบียน หรือการแสดงตัวเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐสามารถติดตามได้อย่างถูกต้อง และให้การรวมตัวดังกล่าวมีการดำเนินงานในลักษณะเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงกันให้มากที่สุด ทั้งนี้ โดยหน่วยงานภาครัฐจะต้องมีระบบการติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

(๒) ควรกำหนดมาตรการทางภาษีด้วยการกำหนดให้มีการตั้งเป็นค่าใช้จ่ายที่สามารถนำมาคำนวณเพื่อหักลดการเสียภาษีเป็นกรณีพิเศษ การลดภาษีแบบเหมาจ่าย เพื่อสนับสนุนให้กับภาคธุรกิจที่เข้ามามีบทบาทบรรณาการ สนับสนุน กิจกรรมหรือโครงการส่งเสริมให้เกิดการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ หรือจัดให้มีการแข่งขันกันจัดทำ หรือผลิตเนื้อหาเผยแพร่ที่มีคุณภาพและเหมาะสม โดยหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องต้องเข้ามาทำหน้าที่ในการประสานงานและสนับสนุนด้านองค์ความรู้หรืองบประมาณ ดังนี้

(๒.๑) สื่อประเภทสิ่งพิมพ์ กระทรวงวัฒนธรรม ควรกำหนดแผนงานหรือกลยุทธ์ในการดำเนินงานเพื่อให้ภาคธุรกิจเข้ามาให้การสนับสนุนหรือมีบทบาทในการบรรณาการ สนับสนุน กิจกรรมหรือโครงการส่งเสริมการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีการประเมินหรือวัดผล และจัดให้มีกลไกการนำมาเผยแพร่ให้สาธารณชนได้รับรู้รับทราบ

(๒.๒) สื่อประเภทวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ควรกำหนดแผนงานหรือกลยุทธ์ในการดำเนินงานเพื่อให้ภาคธุรกิจเข้ามาให้การสนับสนุนหรือมีบทบาทในการบรรณาการ สนับสนุน กิจกรรมหรือโครงการส่งเสริมการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีการประเมินหรือวัดผล และจัดให้มีกลไกการนำมาเผยแพร่ให้สาธารณชนได้รับรู้รับทราบ

(๒.๓) สื่อออนไลน์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ควรกำหนดแผนงานหรือกลยุทธ์ในการดำเนินงานเพื่อให้ภาคธุรกิจเข้ามาให้การสนับสนุนหรือมีบทบาทในการรณรงค์ สนับสนุน กิจกรรมหรือโครงการส่งเสริมการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีการประเมินหรือวัดผล และจัดให้มีกลไกการนำมาเผยแพร่ให้สาธารณชนได้รับรู้รับทราบ

(๓) หากหน่วยงานภาครัฐมีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานการเฝ้าระวัง เพื่อเป็นช่องทางการประสานงาน การรายงาน ที่สามารถเชื่อมโยงจากกลุ่มหรือองค์กรที่มีหน้าที่เฝ้าระวัง หรือที่เข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับดูแลกันเอง ได้ตลอดเวลาและเข้าถึงในทุกพื้นที่ ก็ควรเพิ่มช่องทางการติดต่อ ร้องเรียน จากภาคประชาชนโดยตรง โดยเฉพาะช่องทางทางอินเทอร์เน็ต

๔. สร้างแนวทางและรูปแบบขับเคลื่อนการปฏิรูปการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์

ควรกำหนดแนวทาง วิธีการ โครงการต่าง ๆ เพื่อเป็นการเสริมสร้างการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ เป็นรูปธรรมและนำมาใช้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เพื่อให้มีการใช้สื่ออย่างมีคุณภาพ จริยธรรม และมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อไม่ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ดังนี้

(๑) การปลูกฝังจิตสำนึกและความรู้สึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมในระดับการศึกษาต่ำกว่า ประถมศึกษาลงไป แนวทางขับเคลื่อนการปฏิรูป คือ ให้กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงวัฒนธรรม บูรณาการกันเพื่อประสานกับกระทรวงศึกษาธิการ ให้บรรจุเนื้อหาการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ไว้ในหลักสูตรการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษา รูปแบบวิธีการสอนควรใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ มาผสมผสาน เช่น การใช้ภาพแบบ infographic เพื่อสร้างความสนใจในการเรียนรู้จากเยาวชน การใช้สื่อภาพการ์ตูนในการนำเสนอ หรือการจัดทำเป็นสื่อสิ่งพิมพ์แจกจ่ายให้กับนักเรียนเพื่อนำกลับไปที่บ้าน ซึ่งจะส่งผลไปถึงครอบครัวด้วย การสอนให้เข้าใจถึงการใช้งานที่ไม่เหมาะสมซึ่งอาจเข้าข่ายการกระทำผิดกฎหมาย เป็นต้น

ส่วนการปลูกฝังจิตสำนึกและความรู้สึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมในระดับ การศึกษาระดับประถมศึกษาจนถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษา นอกจากที่จะต้องกำหนดเนื้อหาไว้ในหลักสูตรแต่ละสาขา หรือแต่ละวิชาแล้ว ควรกำหนดให้หลักสูตรดังกล่าวต้องมีการทดสอบ ประเมิน วัดผลด้วย ขณะเดียวกัน สถานศึกษาควรจัดให้มีการประกาศเกียรติคุณ หรือให้รางวัลผู้ที่มีการใช้สื่อเชิงบวกและสร้างสรรค์ เพื่อเป็นตัวอย่างในการทำมาดีต่อส่วนรวม

(๒) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการใช้สื่อออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ ควรมีมาตรการหรือวิธีการการสนับสนุนโครงการหรือกิจกรรมสร้างสรรค์ในการใช้สื่อออนไลน์ ที่ดำเนินการโดยหน่วยงานภาครัฐอย่างต่อเนื่อง ยั่งยืน เช่นเดียวกับกระทรวงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการดูแลสื่อหลักประเภทสิ่งพิมพ์ ควรมีมาตรการในลักษณะเดียวกัน แนวทางขับเคลื่อนการปฏิรูป คือ การติดตามผลการดำเนินโครงการและกิจกรรมในปีที่ผ่านมา และส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดโครงการหรือกิจกรรมที่ต่อเนื่องในปีถัด ๆ ไป สำหรับในภาคธุรกิจและภาคประชาชน รูปแบบการขับเคลื่อนการปฏิรูปที่ควรเร่งจัดทำคือ การจัดเวทีระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน ในส่วนความร่วมมือกับสื่อออนไลน์ต่างประเทศ โดยเฉพาะเครือข่ายของบริษัท Google Inc. ซึ่งพร้อมที่จะให้การสนับสนุนกับทางการไทยในการจัดโครงการและกิจกรมดังกล่าว

(๓) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมควรเน้นการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในลักษณะ "ประชารัฐ" ในการจัดโครงการหรือกิจกรรมการใช้สื่อออนไลน์เชิงสร้างสรรค์ร่วมกัน แนวทางขับเคลื่อนการปฏิรูป คือ การสนับสนุนหรือจัดทำโครงการให้ภาคธุรกิจโดยเฉพาะในกลุ่ม นักโฆษณา กลุ่มธุรกิจที่เข้าถึงเยาวชน และคนรุ่นใหม่ เข้ามาช่วยเหลือในการสร้างแนวความคิดและการ

จัดโครงการ กิจกรรมการใช้สื่อออนไลน์เชิงสร้างสรรค์ ซึ่งจะเป็นการเข้าถึงกลุ่มผู้รับข้อมูลได้ตรงตามความต้องการ เพราะภาคธุรกิจดังกล่าวมีความพร้อมทั้งในด้านบุคลากร และการร่วมสมทบในการจัดสรรงบประมาณดำเนินโครงการหรือกิจกรรมได้ และยังมีศักยภาพและความสามารถในการเผยแพร่ข้อมูลให้กับกลุ่มเป้าหมายผ่านทางสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น นิตยสารที่ได้รับความนิยมจากกลุ่มคนรุ่นใหม่ การที่มีภาคธุรกิจที่มีความเป็นมืออาชีพในการสร้างแนวคิดหรืองานโฆษณา มาช่วยขับเคลื่อนการสร้างกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ จะเกิดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างรวดเร็ว

(๔) ควรกำหนดมาตรการเพื่อให้เกิดการณรงค์ส่งเสริมการให้ความรู้ ปลุกจิตสำนึก และความรับผิดชอบในการใช้สื่อออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ของทุกภาคส่วน โดยมีการเผยแพร่ข้อมูลการใช้สื่อออนไลน์ในเชิงสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง แนวทางขับเคลื่อนการปฏิรูป คือ จะต้องมีการแบ่งกลุ่มผู้รับข่าวสารเพื่อให้สื่อสารได้เหมาะสมและตรงประเด็น เช่น ในกลุ่มเยาวชนควรใช้สื่อให้ตรงกับการเข้าถึงและความนิยมชื่นชอบ การใช้การโฆษณาที่มีลักษณะสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นต้น

(๕) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ควรจัดทำโครงการเกี่ยวกับสื่อออนไลน์ให้มีลักษณะของความต่อเนื่อง เนื่องจากที่ผ่านมาเกิดปัญหาการขาดความต่อเนื่อง อีกทั้งควรมีกลไกหรือการติดตาม ตรวจสอบ การประเมิน วัตถุประสงค์อย่างเป็นระบบเพื่อที่จะได้นำมาปรับปรุงให้ทันสมัยต่อเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

(๖) ควรเพิ่มการจัดกิจกรรมหรือพื้นที่การเข้าใช้สื่อในเชิงสร้างสรรค์และมีลักษณะขององค์ความรู้เชิงสารคดี โดยเฉพาะในสื่อออนไลน์ให้มากขึ้น ด้วยการจัดทำเป็นศูนย์ข้อมูลสารคดีภายในประเทศที่ใช้เครือข่ายในประเทศ (National Knowledge Center) เพื่อมิให้เกิดปัญหาในการใช้งานหากระบบเครือข่ายต่างประเทศมีปัญหา ซึ่งจะทำให้ทุกภาคส่วนสามารถเข้าไปศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อนำมาใช้ในการดำรงชีพ และเกิดแนวความคิดเชิงสร้างสรรค์ มีจิตสำนึก รู้สึกผิดชอบต่อสังคมโดยรวม แนวทางการขับเคลื่อนการปฏิรูป คือ ให้กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงวัฒนธรรม และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กำหนดให้หน่วยงานในสังกัดดำเนินการจัดสร้างหรือเพิ่มกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่ข้อมูลเชิงสารคดีในแต่ละประเภทให้มากขึ้น และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยอาจจะประสานกับภาคธุรกิจที่มีศูนย์ข้อมูลในลักษณะห้องสมุดดิจิทัล

(๗) การขอความร่วมมือจากภาคประชาชนที่จัดทำเพจหรือเว็บไซต์ แนวทางขับเคลื่อนการปฏิรูป คือ เน้นการขอความร่วมมือจากเจ้าของเพจหรือเว็บไซต์ที่ได้รับความนิยม ให้ช่วยเผยแพร่การใช้สื่อออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ เพราะจากผลสำรวจความคิดเห็นเจ้าของเพจหรือเว็บไซต์ล้วนมีเจตนาที่จะดำเนินการอยู่แล้ว

(๘) การใช้เทคนิคในการแจ้งเตือนภัย แนวทางขับเคลื่อนการปฏิรูป คือ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์หรือให้ บก.ปอท.ประสานกับเจ้าของเพจหรือเว็บไซต์ ใช้เทคนิค popup เพื่อเป็นการแจ้งเตือนหรือกระตุ้นเตือนให้เกิดความระวังในการเข้าใช้งานหรือกดลิงค์ไปยังแหล่งอื่นของผู้ใช้บริการ

(๙) การผสมผสานการใช้งานแอปพลิเคชันออนไลน์ แนวทางขับเคลื่อนการปฏิรูป คือ การขอรับการสนับสนุนจากผู้ผลิตแอปพลิเคชันด้านบันเทิง เช่น เกมส์ออนไลน์ ให้ช่วยเผยแพร่หรือโฆษณา คำเตือน การใช้งานสื่อออนไลน์ที่ไม่เหมาะสมที่อาจเข้าข่ายการกระทำผิดตามกฎหมาย

(๑๐) การใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงหรือได้รับความนิยมชื่นชอบ แนวทางขับเคลื่อนการปฏิรูป คือ การใช้ดารานักแสดง หรือบุคคลที่มีชื่อเสียง ให้มาช่วยเป็นสื่อกลางในการโฆษณาหรือเผยแพร่การใช้งานสื่อออนไลน์เชิงสร้างสรรค์ และส่งเสริมให้เกิดต้นแบบ แนวทาง หรือกระบวนการ

สร้างน้ำดีเข้าสู่ระบบสื่อออนไลน์อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม เพื่อให้ยึดถือเป็นต้นแบบ

(๑๑) การฝึกอบรมภาคปฏิบัติให้กับเยาวชนให้เกิดความรู้สึกร่วมในการปกป้องสังคมออนไลน์ แนวทางขับเคลื่อนการปฏิรูป คือ การจัดการฝึกอบรมภาคปฏิบัติให้กับเยาวชน ในระยะเวลา ๑ - ๒ สัปดาห์ ซึ่งเป็นช่วงการปิดเทอม เป็นลักษณะการกินอยู่ร่วมกันแบบ camping มุ่งเน้นการฝึกอบรมภาคปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรู้และทักษะในการใช้งานสื่อออนไลน์ รู้เท่าทันภัยที่เกิดขึ้นและการหาแนวทางแก้ไขปัญหา สร้างจิตสำนึกและความรู้สึกผิดชอบในการใช้งาน ตลอดจนทำหน้าที่ผู้แจ้งเตือนภัยให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(๑๒) ควรใช้สื่อประเภทสิ่งพิมพ์ซึ่งยังคงเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงได้ในทุกพื้นที่ เพื่อการปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการใช้สื่อออนไลน์ ด้วยจัดทำเป็นคู่มือ คำแนะนำ และแนวปฏิบัติสำหรับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการใช้สื่อออนไลน์เพื่อนำไปเผยแพร่ ทั้งนี้ โดยกำหนดให้กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ เร่งการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนโดยเฉพาะเด็ก เยาวชนและครอบครัวให้เกิดทักษะในการรู้เท่าทันสื่อ ฝึกระวังสื่อที่ไม่ปลอดภัยและไม่สร้างสรรค์ และสามารถใช้อุปกรณ์ในการพัฒนาตนเอง ชุมชน และสังคม นอกจากนี้ กระทรวงวัฒนธรรมอาจประสานกับกระทรวงการคลังในการใช้มาตรการทางภาษีช่วยเหลือเพื่อลดต้นทุนให้กับสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ที่มีส่วนช่วยสนับสนุนหรือรณรงค์ผลิตสื่อสิ่งพิมพ์การใช้สื่อเชิงบวกและสร้างสรรค์

(๑๓) ควรใช้สื่อประเภทกิจการวิทยุกระจายเสียง สื่อโทรทัศน์ เพื่อเสริมสร้างการรณรงค์การประชาสัมพันธ์ให้เกิดการใช้สื่อเชิงบวกและสร้างสรรค์ แนวทางขับเคลื่อนการปฏิรูป คือ กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ กำหนดแนวทางหรือกฎเกณฑ์ เพื่อให้สื่อหลักประเภทนี้ เข้ามามีส่วนสร้างการรณรงค์การใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ และอาจกำหนดมาตรการขดเชยในเรื่องค่าใช้จ่าย หรือการลดค่าสัมปทานลง สำหรับกรมประชาสัมพันธ์ ประสานงานหรือดำเนินการให้เกิดการใช้สื่อในสังกัดที่กำกับดูแลอยู่ ให้มีกิจกรรมหรือโครงการรณรงค์การใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ให้มากขึ้น ต่อเนื่อง และครอบคลุมทุกพื้นที่

(๑๔) การใช้บุคคลที่อยู่ในภาคการศาสนา แนวทางขับเคลื่อนการปฏิรูป คือ การนำพระสงฆ์ หรือผู้นำทางศาสนาต่าง ๆ ให้เข้ามาช่วยโฆษณา เผยแพร่การใช้งานสื่ออย่างสร้างสรรค์ โดยอาจกระทำในลักษณะของการเผยแพร่ผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ หรือการเชิญเข้าร่วมในเวทีเสวนา รวมถึงการเผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์ เช่น สื่อโซเชียลมีเดีย เว็บไซต์ เป็นต้น

(๑๕) การที่สื่อออนไลน์ต่างประเทศเข้ามาหาผลประโยชน์ในไทย แต่กลับอยู่นอกเหนือการควบคุมของเขตอำนาจกฎหมายไทย และสื่อออนไลน์ต่างประเทศเน้นการปกป้องสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้ใช้สื่อออนไลน์เข้าใจผิดว่าการเผยแพร่เนื้อหาของตนไม่อาจถูกตรวจสอบได้จากกลไกหน่วยงานภาครัฐ จึงใช้สื่อออนไลน์ในทางที่ไม่เหมาะสม กลไกหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องสมควรที่จะมีการประสานหรือขอความร่วมมือให้สื่อออนไลน์ต่างประเทศเข้ามามีส่วนร่วม หรือมีบทบาทในการช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นมากกว่าใช้การปิดกั้นหรือตอบโต้ในทางอื่น รวมทั้งให้จัดโครงการเพื่อส่งเสริมให้ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตไม่ว่าจะเป็นเยาวชนหรือประชาชนทั่วไปได้ใช้งานอย่างสร้างสรรค์ และเกิดประโยชน์ ซึ่งทางคณะกรรมการได้เชิญผู้แทนจากบริษัท Google มาเข้าร่วมหารือ และผู้แทนจาก Google ก็ยินดีให้ความร่วมมือ (รายละเอียดตามภาคผนวก ข)

(๑๖) การให้การศึกษาและความรู้กับผู้ผลิตและผู้ใช้สื่อจากหน่วยงานภาครัฐที่มีอำนาจหน้าที่หรือเป็นกลไกบังคับใช้กฎหมาย เช่น กฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ หรือกฎหมายอาญาต่าง ๆ เพื่อให้ทำหน้าที่ในการให้การศึกษากับผู้ผลิตและผู้ใช้สื่อเกิดความเข้าใจกรอบของกฎหมายโดยตรง โดยจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐที่เป็นกลไกบังคับใช้กฎหมายจะดำเนินคดีอย่างเด็ดขาด เพื่อเป็นการเตือนมิให้ผู้ผลิตและผู้ใช้สื่อล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพบุคคลอื่น หรือใช้และผลิตเนื้อหา หรือกระทำการกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นการผิดกฎหมาย

๕. การมีกระบวนการตรวจสอบและประเมินผล

ในการที่จะให้การขับเคลื่อนการปฏิรูปการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ ให้เกิดผลเป็นรูปธรรม และเป็นจริงขั้นได้นั้น จำเป็นต้องมีกลไกในการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลอย่างเป็นระบบ โดยจะต้องมีกระบวนการในการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน มีรูปแบบ และวิธีการที่เป็นมาตรฐาน เพื่อนำมาบังคับใช้กับกลไกบริหารจัดการและกำกับดูแลของหน่วยงานภาครัฐ กับกลไกกำกับดูแลกันเองของสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ อย่างน้อยควรจะมี ๔ รูปแบบ ดังนี้

๕.๑ การกำหนดให้เป็นตัวชี้วัดกับหน่วยราชการ โดยให้สอดคล้องกับการเสริมสร้างและจัดทำกิจกรรม โครงการการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ และที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาประเทศในมิติต่างประเทศ เช่น ควรให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) กำหนดให้การจัดการกิจกรรม โครงการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ เป็นตัวชี้วัดอย่างหนึ่ง ทั้งนี้โดยอาจให้กลไกบริหารจัดการและกำกับดูแลของหน่วยงานภาครัฐ เป็นผู้ดำเนินการออกแบบหรือประสานกับ ก.พ.ร. ในการกำหนดรายละเอียดของรูปแบบของกิจกรรมและโครงการ สำหรับกรณีกลไกกำกับดูแลกันเองของสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์อาจจะนำกระบวนการของ ก.พ.ร. มาใช้ได้ เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

๕.๒ กำหนดกรอบระยะเวลาในการตรวจสอบ การประเมินผลให้ชัดเจน และสอดคล้องกับการทำหน้าที่ของกลไกบริหารจัดการและกำกับดูแลของหน่วยงานภาครัฐ และกลไกกำกับดูแลกันเองของสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ ทั้งนี้ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทราบถึงช่วงเวลาที่จะต้องถูกตรวจสอบและประเมินผลที่แน่นอน

๕.๓ กำหนดให้มีการรายงานจากหน่วยงานกลไกบริหารจัดการและกำกับดูแลของหน่วยงานภาครัฐ กับกลไกกำกับดูแลกันเองของสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ ไปยังคณะกรรมการฯ รวมถึง ก.พ.ร. ให้มีความชัดเจน และมีกรอบเวลากำหนดไว้

๕.๔ กำหนดให้มีการแสดงแนวความคิด กิจกรรม โครงการ ที่จะวางแผนจัดทำไว้ในอนาคต เพื่อให้กลไกบริหารจัดการและกำกับดูแลของหน่วยงานภาครัฐ และกลไกกำกับดูแลกันเองของสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ ต้องกำหนดการวางแผนงานในอนาคต เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่ และได้ทราบถึงแนวโน้ม ทิศทาง และการปฏิบัติงานที่จะเกิดขึ้น เพื่อให้คณะกรรมการฯ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถประเมินผลได้

คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่า หากมีการดำเนินการตามข้อเสนอแนะด้านยุทธศาสตร์และแนวทางการขับเคลื่อนการปฏิรูปการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ข้างต้นแล้ว จะทำให้เกิดการใช้สื่อทั้งสื่อหลัก ประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ รวมทั้งสื่อออนไลน์อย่างมีคุณภาพ มีจริยธรรมมากยิ่งขึ้น จะส่งผลให้สังคมไทยเกิดความตระหนักรู้ มีจริยธรรม และจิตสำนึกรู้สึกผิดชอบการใช้งานสื่อตามขอบเขต ของกฎหมาย จนอาจกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทย โดยไม่ต้องใช้กระบวนการจัดการ

ทางด้านกฎหมายในการแก้ปัญหาเป็นหลัก ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาประเทศให้สมกับเจตนารมณ์ของการปฏิรูปในครั้งนี้ คณะกรรมการจึงเสนอให้สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศพิจารณาให้ความเห็นชอบรายงาน "ผลการศึกษาและข้อเสนอแนะด้านยุทธศาสตร์และแนวทางการขับเคลื่อนการปฏิรูปการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์" และนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

(นางจุไรรัตน์ จุลจักรวัฒน์)

เลขานุการกรรมการ

ภาคผนวก ก

สรุปรายละเอียดข้อมูล ข้อเสนอแนะ ปัญหาอุปสรรคของหน่วยงานภาครัฐ
และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

สรุปรายละเอียดข้อมูล ข้อเสนอแนะ ปัญหาอุปสรรคของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์

๑. หน่วยงานรัฐ

๑.๑ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เป็นหน่วยงานหลักที่จัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ในการใช้สื่อออนไลน์มาตั้งแต่ยังเป็นกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ ในการควบคุม กำกับดูแลการใช้งานสื่อออนไลน์ รวมถึงการดำเนินกิจกรรมการใช้สื่อออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ หรือให้การสนับสนุนหน่วยงาน องค์กรอื่น ๆ ในการจัดทำโครงการการใช้สื่อออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ ตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมมีแผนงานหรือโครงการในลักษณะของการพิจารณาเนื้อหาในสื่อออนไลน์ที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน โดยความร่วมมือกับทางกระทรวงศึกษาธิการและมหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งได้ทำการศึกษาวิธีการ รูปแบบการดำเนินการของประเทศต่าง ๆ แล้วนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย เพื่อปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนเกิดการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ และไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น อีกทั้งมีโครงการลูกเสือไซเบอร์ ซึ่งในแต่ละปีจะมีการเชิญวิทยากรจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มาให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ให้กับเด็กและเยาวชนในสถานศึกษาต่าง ๆ

มีการแจกซอฟต์แวร์สำเร็จรูปเพื่อนำไปติดตั้งลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ทำหน้าที่คัดกรองเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมไม่ให้เยาวชนสามารถเข้าถึงเว็บไซต์เหล่านั้นได้ ซึ่งจะช่วยให้การใช้งานสื่อออนไลน์ของเยาวชนเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมมากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ในระยะต่อมาโปรแกรมดังกล่าวมิได้มีการพัฒนาให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับสภาพทางสังคมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปเท่าที่ควร

๑.๒ กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (บก.ปอท.) ซึ่งแม้เป็นหน่วยงานหลักที่บังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติฯ ในด้านการปราบปรามการกระทำผิด แต่ได้ให้ความสำคัญในจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์มาโดยตลอด โดยตระหนักว่า การมุ่งเน้นการใช้มาตรการทางด้านกฎหมายอย่างเดียว ไม่อาจรองรับคดีที่เกิดจากการใช้อินเทอร์เน็ตได้ แต่การใช้มาตรการป้องกัน การใช้ความรู้ตามกฎหมายและรู้ถึงภัยที่มาจากการใช้อินเทอร์เน็ต รวมถึงการส่งเสริมให้เกิดการใช้งานอย่างมีคุณภาพ จริยธรรม และสร้างความตระหนักรู้ ความรับผิดชอบในการใช้งานตามกรอบของกฎหมาย จะเป็นส่วนสำคัญให้ลดการเกิดคดีอาชญากรรมที่เกิดจากสื่อออนไลน์ได้มากขึ้น การจัดโครงการต่าง ๆ ใช้งบประมาณจากกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

๑.๓ หน่วยงานอื่นของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ อาทิ เช่น กองบัญชาการตำรวจภูธรต่าง ๆ ล้วนมีกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ โดยมุ่งเน้นไปที่การสร้างเครือข่ายการเฝ้าระวังภัยเพื่อให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และสร้างความรู้สึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม

๑.๔ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.) ในสังกัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ทก.) ซึ่งมีหน้าที่ในการพัฒนาส่งเสริมและสนับสนุนการทำธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศ ให้มีความน่าเชื่อถือ สร้างโอกาสและความเท่าเทียมกันในทุกคน

และจากพันธกิจที่จะต้องติดตามและประเมินผล สถานภาพ ปัญหาและผลกระทบต่อการทำธุรกรรมออนไลน์ของประเทศ ทำให้ต้องจัดทำมาตรฐานในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยในการทำธุรกรรมออนไลน์ ทั้งในเรื่องการจัดทำนโยบาย แนวทาง และการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ในการใช้สื่อออนไลน์อย่างต่อเนื่อง อาทิ การจัดเวที (open forum) ในโอกาสต่าง ๆ เช่น การจัดเวทีเรื่อง “โซเซียลเน็ตเวิร์ก” ดาบบสองคมในองค์กร ใช้อย่างไรให้ได้ประโยชน์ (ภาพตามผนวก ข.)

๑.๕ สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (สรอ.) แม้ว่าภารกิจหลักจะทำหน้าที่หลักในการขับเคลื่อนการดำเนินงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ที่สำคัญ สนับสนุนให้เกิดบริการออนไลน์ภาครัฐเพิ่มโอกาสและความเท่าเทียมของประชาชนในการใช้บริการภาครัฐ โดยมีเป้าหมาย ช่วยเติมเต็มและเพิ่มความมั่นคงปลอดภัยจากบริการอิเล็กทรอนิกส์ของรัฐก็ตาม แต่ก็ได้จัดทำโครงการออนไลน์ให้ประชาชนสามารถตรวจสอบข้อมูลความจริงของหน่วยงานราชการ อันเนื่องมาจากการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในลักษณะไม่เหมาะสม หรือไม่ตรงกับความจริงที่เกิดขึ้นหลายครั้ง จนเกิดเป็นกระแสข่าวลือในสังคม โดย (สรอ.) ได้จัดทำแอปพลิเคชันให้ประชาชนดาวน์โหลดไปติดตั้งในเครื่องโทรศัพท์มือถือเพื่อให้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ตรงกับความเป็นจริงของหน่วยงานราชการต่าง ๆ ซึ่งเป็นการลดปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมได้ทางหนึ่ง

๑.๖ กระทรวงการศึกษาธิการ มีการจัดหลักสูตรการสอนวิชาคอมพิวเตอร์และความชำนาญในด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยคอมพิวเตอร์ เฉพาะในระดับมัธยมศึกษา ระดับมหาวิทยาลัย อย่างไรก็ตาม กระทรวงศึกษาธิการมีความเข้าใจและมีความพร้อมที่จะให้การสนับสนุนในการให้หน่วยงานในสังกัด ดำเนินการเผยแพร่เนื้อหาสื่อออนไลน์เชิงสร้างสรรค์ ให้กับเยาวชนและกลุ่มเด็กที่อยู่ในวัยศึกษา

๑.๗ กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๘ เป็นองค์การมหาชนและมีวัตถุประสงค์

- (๑) รณรงค์ ส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์
 - (๒) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาศักยภาพของผู้ผลิตสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์
 - (๓) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนโดยเฉพาะเด็ก เยาวชนและครอบครัว มีทักษะในการรู้เท่าทันสื่อเฟิร์ดวี่งสื่อที่ไม่ปลอดภัยและไม่สร้างสรรค์ และสามารถใช้อสื่อในการพัฒนาตนเองชุมชนและสังคม
 - (๔) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างกว้างขวาง เพื่อให้เกิดการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์
 - (๕) ส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัย อบรม พัฒนาองค์ความรู้และการสร้างนวัตกรรมด้านสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์
 - (๖) ส่งเสริมบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรสาธารณประโยชน์ ส่วนราชการรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ที่ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับสื่อให้มีการผลิตและพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์
 - (๗) ดำเนินการและส่งเสริมให้มีสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างทั่วถึง
- โดยแบ่งได้เป็น ๓ ภารกิจหลัก ได้แก่ การส่งเสริมให้เกิดสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ การส่งเสริมให้มีการพัฒนาศักยภาพและผลิตสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ และการรู้เท่าทันสื่อ

๒. ภาคธุรกิจ

๒.๑ บริษัทผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต อาทิ เช่น บริษัท ทู อินเทอร์เน็ต จำกัด บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) บริษัท ทริบเบิลที อินเทอร์เน็ต จำกัด จัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ แต่เป็นลักษณะของการส่งเสริมด้านธุรกิจ ควบคู่กับการให้ความรู้การใช้งานและความรู้เท่าทันทางเทคโนโลยีแก่ผู้ใช้บริการ

๒.๒ ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานอินเทอร์เน็ต เช่น ร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ ที่มีการจัดทำป้ายหรือคำเตือนให้เห็นถึงภัยอันตรายจากการใช้อินเทอร์เน็ต เพื่อเป็นการสร้างความตระหนักรู้ในการใช้งาน

๒.๓ ผู้ประกอบการด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยสารสนเทศ เช่น บริษัท เอซิส โพรเฟสชันนัล เซ็นเตอร์ จำกัด ซึ่งจัดรายการร่วมกับสถานีโทรทัศน์เดอะเนชั่น รายการ "The Hacker TV" ซึ่งเป็นลักษณะการให้ความรู้เท่าทันเทคโนโลยี และภัยจากการใช้งาน ทั้งจากสื่อออนไลน์ และโทรศัพท์มือถือ การจัดอบรมสัมมนาโครงการอบรมการป้องกันความปลอดภัยข้อมูลคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

๓. สื่อออนไลน์ในและต่างประเทศ

๓.๑ บริษัทกูเกิ้ลอิงค์ ได้จัดทำโครงสร้างให้ความรู้ความเข้าใจการใช้อินเทอร์เน็ต และสื่อออนไลน์เชิงสร้างสรรค์ โดยจัดร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ และภาคธุรกิจ ในหลายประเทศ และจากการเชิญตัวแทนบริษัทฯ มาพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลกับทางคณะกรรมการฯ ทางบริษัท กูเกิ้ลอิงค์ จะสนับสนุนการทำกิจกรรมเหล่านี้กับประเทศไทย

๓.๒ เว็บไซต์ในประเทศ เป็นการนำเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับภัยการใช้สื่อออนไลน์ และการให้ความรู้เท่าทันการใช้งานด้านเทคโนโลยี นอกจากนี้มีการจัดทำป้ายแจ้งเตือนการเผยแพร่เนื้อหาที่ไม่เหมาะสม หากไม่ดำเนินการก็อาจมีการลบเนื้อหาไม่เหมาะสมออกไป โดยบางเว็บไซต์ เช่น พันทิพย์ดอทคอมได้ใช้ระบบการกำกับดูแลตนเองในกลุ่มผู้ใช้ในการแจ้งเตือนเนื้อหาไม่เหมาะสมและลบออกจากระบบ เป็นต้น

๓.๓ สื่อสิ่งพิมพ์และสถานีวิทยุโทรทัศน์ มีการจัดรายการเพื่อเผยแพร่เกี่ยวกับความรู้ และความเข้าใจการใช้อินเทอร์เน็ตหลายแห่ง โดยเฉพาะในสถานีโทรทัศน์เนชั่น

๔. ภาคประชาชน

๔.๑ สมาคมผู้ดูแลเว็บไทย (<http://www.webmaster.or.th/>) ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ความคิดเห็น ระหว่างสมาชิกซึ่งเป็นผู้ดูแลเว็บต่าง ๆ ส่งเสริมวิชาชีพผู้ดูแลและพัฒนาเว็บ และยกระดับสมาชิกของสมาคมให้สูงขึ้นทั้งด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านวิชาการ และจริยธรรม

๔.๒ สมาคมความมั่นคงปลอดภัยสารสนเทศ (<http://www.tisa.or.th>) เป็นองค์กรไม่แสวงหากำไร จัดตั้งโดยกลุ่มนักวิชาชีพด้านความมั่นคงปลอดภัยสารสนเทศในประเทศไทย เผยแพร่ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยระบบสารสนเทศ ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ตลอดจนการสร้างองค์ความรู้ให้กับนักคอมพิวเตอร์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการทดสอบมาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยสารสนเทศของต่างประเทศ เพื่อให้มาตรฐานความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศของไทยเป็นที่เชื่อถือระดับสากล

๔.๓ ศูนย์ไทยฮอตไลน์ หรือ บริการสายด่วนอินเทอร์เน็ตไทยฮอตไลน์ (www.thaihotline.org) ดำเนินกิจกรรมในลักษณะทำหน้าที่เฝ้าระวังการเผยแพร่เนื้อหาที่ไม่เหมาะสม

ซึ่งเป็นความร่วมมือกันระหว่างชุมชนผู้ใช้บริการและผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตจะช่วยกันสอดส่องดูแลเนื้อหาที่ผิดกฎหมาย (Illegal Content) เนื้อหาที่เป็นอันตราย (Harmful Content) เพื่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตและเว็บโฮสติ้ง องค์กรทำงานด้านการปกป้องคุ้มครองเด็ก ฯลฯ เพื่อให้ดำเนินการกับเนื้อหาเหล่านั้น เพื่อให้มีการป้องกันแก้ไขก่อนที่จะลุกลามบานปลาย สร้างความเสียหายรุนแรงหรือส่งผลกระทบต่อคนหมู่มาก อย่างไรก็ตาม ศูนย์ไทยฮอตไลน์เป็นองค์กรไม่แสวงหากำไร เงินดำเนินการของกิจการได้มาจากการบริจาคจากองค์กรภาคธุรกิจ โดยไม่เคยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ จึงอาจทำให้ประสบปัญหาในด้านเงินทุนดำเนินงาน

ประเภทและลักษณะการจัดกิจกรรมการใช้สื่อออนไลน์เชิงบวกและสร้างสรรค์

จากการการระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคประชาชน และผู้เกี่ยวข้อง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประเภทและลักษณะของการจัดกิจกรรมที่จะก่อให้เกิดการใช้สื่อออนไลน์ในเชิงบวกและสร้างสรรค์ ดังนี้

๑. การให้ความรู้ความเข้าใจในการใช้สื่อออนไลน์ เป็นลักษณะการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับสังคม เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการใช้งาน ทั้งด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ความรู้ทันของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การสร้างจิตสำนึกและความรู้สึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น และความตระหนักรู้เกี่ยวกับภัยอันตรายในการใช้งาน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมเป็นหน่วยงานภาครัฐ เป็นหลัก โดยเฉพาะ ทท. และ บก.ปอท. และการเผยแพร่ทางด้านสถานีโทรทัศน์และสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ทั้งนี้โดยมีรูปแบบของการจัดกิจกรรม เช่น การจัดอบรมสัมมนา การจัดเวทีพบปะประชาชนตามแหล่งชุมชนต่าง ๆ และการจัดทำข้อมูลเผยแพร่ต่อสาธารณะในลักษณะเป็นแผ่นพับ สิ่งพิมพ์ และผ่านสื่อต่าง ๆ (ในผนวก ข)

๒. การสร้างกลไกและเครือข่ายแนวร่วมเฝ้าระวัง เพื่อให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและสร้างความรู้สึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม นอกจากเป็นมาตรการสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านการปราบปรามของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หน่วยงานหลักที่จัดกิจกรรมได้แก่ บก.ปอท. กองบัญชาการตำรวจภูธรภาคต่าง ๆ โดยมีการจัดตั้งกลุ่มงานที่รับผิดชอบเป็นการโดยเฉพาะ ในส่วนของ ทท. มีการจัดตั้งศูนย์เฝ้าระวัง ทำหน้าที่ตรวจสอบการเผยแพร่ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสม มีการจัดทำรายงานเสนอผู้รับผิดชอบเฉพาะใน ทท. นอกจากนี้มีการจัดตั้งศูนย์ฮอตไลน์ ซึ่งเป็นงานจิตอาสาของภาคประชาชนที่ต้องการให้เกิดการกำกับกันเองจากกลุ่มภาคประชาสังคม ทำหน้าที่แจ้งเตือนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจ เพื่อหาทางป้องกันและระงับยับยั้งการเผยแพร่ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสม

รูปแบบที่จัดทำเป็นลักษณะของการจัดอบรมให้กับสถานศึกษา ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ให้ความรู้และความเข้าใจถึงภัยที่เกิดจากการใช้สื่อออนไลน์ และสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มหรือสร้างเครือข่ายเพื่อแจ้งถึงภัยคุกคามจากการใช้สื่อออนไลน์ให้กับผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบ ทั้งนี้ โดยในส่วนของศูนย์เฝ้าระวัง ทท. นั้น นอกจากเป็นลักษณะของการทำหน้าที่เฝ้าตรวจการเผยแพร่ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมแล้ว ยังใช้เป็นพยานหลักฐานเพื่อนำไปสู่การดำเนินคดีตามกฎหมายด้วย ศูนย์ไทยฮอตไลน์มีบุคคลากรที่ทำหน้าที่เฝ้าตรวจการเผยแพร่เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมและแจ้งเตือนให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการระงับการเผยแพร่ อาทิ ปอท. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทท. รวมถึงสมาคมผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต โดยให้การแจ้งเตือนผ่านระบบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ การจัดทำหน้าเว็บในการแจ้งข้อมูล สร้างจดหมายอิเล็กทรอนิกส์สำหรับเป็นช่องทางแจ้งข้อมูล เป็นต้น

๓. การสร้างองค์ความรู้ด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยคอมพิวเตอร์ในระดับสูง ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่จัดทำขึ้นจากภาคธุรกิจ เช่นการจัดอบรมโครงการอบรมการป้องกันความปลอดภัยข้อมูลคอมพิวเตอร์ของบริษัท เอซิส โปรเฟสชันนัล เซ็นเตอร์ จำกัด ซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี โครงการอบรมหลักสูตรการเจาะระบบของกลุ่ม stephack (<http://stephack.com>) ซึ่งเป็นการอบรมออนไลน์และเก็บค่าใช้จ่าย (ภาพจากเว็บไซต์ตามผนวก ค)

อุปสรรคและปัญหาในการดำเนินกิจกรรม

ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความเห็นว่า การจัดกิจกรรมในส่วนนี้ เป็นงานที่ไม่ได้ผลในระยะสั้น แต่หากสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง จะเป็นการสร้างจิตสำนึกการใช้งานสื่อออนไลน์อย่างมีคุณภาพ จริยธรรม และรับผิดชอบต่อสังคม โดยสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงแนวความคิดของสังคมในส่วนใหญ่ที่จะมีการใช้สื่อออนไลน์ในการแจ้งข่าวเตือน ระวังภัย ให้กับประชาชนมากยิ่งขึ้น แม้แต่สื่อกระแสหลักเช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สถานีวิทยุและสถานีโทรทัศน์ ยังต้องนำข้อมูลในสื่อออนไลน์มานำเสนอต่อ อย่างไรก็ตาม กสทศ และหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่หลักมีอุปสรรคและปัญหาในการดำเนินการ ส่วนใหญ่อยู่ที่งบประมาณ การขาดความต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรม และการขาดผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีของหน่วยงาน

ภาคผนวก ข

บันทึกการประชุมร่วมกับ

บริษัท กูเกิล เอเชีย แปซิฟิก จำกัด (Google Asia Pacific Ptd. Ltd.)

บันทึกการประชุม
คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการสื่อสารมวลชน
สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ครั้งที่ ๙
วันศุกร์ที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๙
ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ หมายเลข ๒๑๙ ชั้น ๒ อาคารรัฐสภา ๒

กรรมการผู้มาประชุม

๑. พลอากาศเอก คณิต สุวรรณเนตร	ประธานกรรมการ
๒. พลตำรวจตรี พิสิษฐ์ เปาอินทร์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นางประภา เทตระกุล ศรีนวลนัด	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. พลเอก ภิญโญ แก้วปลั่ง	ที่ปรึกษากรรมการ
๕. ร้อยเอก ประยุทธ์ เสาวคนธ์	ที่ปรึกษากรรมการ
๖. พลเรือเอก ยุทธนา เกิดด้วยบุญ	กรรมการ
๗. นายเพิ่มพงษ์ เชาวลิต	กรรมการ
๘. นายอภิชาติ จงสกุล	โฆษกกรรมการ
๙. นางเมธินี เทพมณี	เลขานุการกรรมการ
๑๐. นางสร้อยทิพย์ ไตรสุทธิ์	ผู้ช่วยเลขานุการกรรมการ

กรรมการผู้ไม่มาประชุม

นายสุรชัย ดนัยตั้งตระกูล	(ลาการประชุม)

ผู้ช่วยเลขานุการประจำคณะกรรมการ ผู้มาประชุม

นายพิศณุ พลพีชน์	ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานฯ

ผู้เข้าร่วมประชุม

อนุกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปด้านสื่อสิ่งพิมพ์

- ศาสตราจารย์ธำมรงค์ บุญญะพันธ์

อนุกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปด้านวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และด้านโทรคมนาคม

๑. นาวาตรี ธงชัย คอนทองคำ
๒. นางพรรณประภา อินทรวินันท์

อนุกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปด้านสื่อออนไลน์

๑. พลเอก พิสุทธิ เปาอินทร์
๒. พลตำรวจเอก สุรพล ธนโกเศศ
๓. พลตรี ยนต์ บุญใส
๔. นายสมยา พัฒนวรพันธ์
๕. นายโกเมน พิบูลย์โรจน์
๖. ร้อยตำรวจโท สมชาย วิรมย์รัตน์
๗. นายประยูร สังข์ยุทธ์
๘. นางระวีวรรณ พงษ์พานิช

ที่ปรึกษา ผู้ชำนาญการ

๑. นางสาวณฉัตรกร เปาอินทร์	ที่ปรึกษากรรมการ
๒. นายธนภฤต อัครฉวีชัยฐากร	ที่ปรึกษากรรมการ
๓. นางสาวรุ่งนาฎก์ วิมลสถิต	ผู้ชำนาญการประจำตัว
	พลอากาศเอก คณิต สุวรรณเนตร
๔. นางสาวณัฐวรรณ ทางตรง	ผู้ช่วยดำเนินงาน
	นางเมธิณี เทพมณี
๕. นางชัชฌา รังสฤษฏ์วิศรุต	ผู้ช่วยดำเนินงาน
	นางสร้อยทิพย์ ไตรสุทธิ์
๖. นางปานใจ ไชยสุริวิวัฒน์	ผู้ช่วยดำเนินงาน
	นางสร้อยทิพย์ ไตรสุทธิ์
๗. นางสาวภาณุมาศ สยามประโคน	ผู้ติดตาม
	นางพรรณประภา อินทวิทย์นันท์

ผู้แปลภาษาสำนักภาษาต่างประเทศ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

๑. นายวิทวัส อัมภิมย์	นักวิเทศสัมพันธ์ชำนาญการ
๒. นายภัทรพงศ์ อิศริยะพฤทธิ	นักวิเทศสัมพันธ์ปฏิบัติการ

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT)

๑. นางสาวมาลี วงศาโรจน์	รองปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ
และการสื่อสาร
๒. นายพงศธร วรรณสุคนธ์	ผู้อำนวยการกลุ่มงานเทคนิคและเฝ้าระวัง

กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

๑. พ.ต.อ. ภาณุวัฒน์ ร่วมรักษ์

รองผู้บังคับการ

๒. พ.ต.ท. นันทวุฒิ รอดมณี

สารวัตรกลุ่มงานสนับสนุนฯ

ผู้มาชี้แจง

ผู้แทนบริษัท กูเกิล เอเชีย แปซิฟิก จำกัด (Google Asia Pacific Ptd. Ltd).

๑. Ms. Ann Lavin

ผู้อำนวยการฝ่ายนโยบายสาธารณะ
และกิจการของรัฐ เขตภูมิภาคจีน
แผ่นดินใหญ่และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

๒. Ms. Corrine Tan

ที่ปรึกษาอาวุโสและหัวหน้าฝ่าย
กฎหมายเขตตลาดเกิดใหม่ในเอเชีย
ตะวันออกเฉียงใต้

๓. นายเกียรติธร บุญเกียรติ

ล่าม

เริ่มประชุมเวลา ๐๙.๕๐ นาฬิกา

เมื่อกรรมการมาครบองค์ประชุมแล้ว พลอากาศเอก คณิต สุวรรณเนตร
ประธานกรรมการ ได้กล่าวเปิดการประชุม และดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระ ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งต่อที่ประชุม

ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองบันทึกการประชุม

ที่ประชุมมีมติรับรองบันทึกการประชุม ครั้งที่ ๘ วันพุธที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๙ โดย
ไม่มีการแก้ไข

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องพิจารณา

๓.๑ พิจารณาแนวทางและมาตรการป้องกันแก้ไขปัญหาอันเกิดจากการใช้สื่อ
สังคมออนไลน์ และการส่งเสริมการใช้สื่อออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ โดยเชิญ ผู้แทนจากบริษัท กู
เกิล เอเชีย แปซิฟิก จำกัด เข้าร่วมประชุม

ประธานคณะกรรมการ ได้กล่าวแสดงความยินดีและขอบคุณผู้แทนของบริษัท
กูเกิลฯ ที่ได้เข้าร่วมประชุมหารือเพื่อให้ความเห็นและให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายของกูเกิลฯ ในประเด็น
ที่มีความสำคัญและกำลังเป็นปัญหาเกี่ยวกับการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตของประชาชนไทยในขณะนี้
โดยคณะกรรมการได้กล่าวต่อผู้ชี้แจงว่า เนื่องจากในปัจจุบัน กูเกิลฯ (Google) มีความสำคัญ
กับการใช้งานในชีวิตประจำวันของคนไทยเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการใช้ search engine, google

map, google translate อย่างไรก็ตาม ปัญหาในเรื่องการใช้สื่อออนไลน์ในปัจจุบันก็คือ การรู้จักใช้สื่อหรือการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) ซึ่งทำให้เกิดปัญหาในสังคมไทยเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการชมคลิปวิดีโอต่าง ๆ โดยเฉพาะการใช้งานยูทูป (youtube) ที่มีการเผยแพร่ข้อมูลที่ผิดกฎหมาย ข้อมูลที่ขัดต่อขนบธรรมเนียมและประเพณี ตลอดจนขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคลิปวิดีโอที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ ซึ่งวิธีการหรือกระบวนการทางภาครัฐที่ทำได้ก็คือ การบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ และการขอความร่วมมือไปยังผู้ให้บริการ โดยเฉพาะการใช้คำสั่งศาลซึ่งมีความเป็นสากลและส่งไปยังบริษัท กูเกิลฯ แต่ปัญหาที่พบก็คือ คลิปวิดีโอเหล่านั้นยังอยู่ในระบบหรืออยู่ในฐานงาน (Platform) ซึ่งทำให้ข้อมูลดังกล่าวยังคงอยู่ในระบบ และยังคงสร้างความเสียหายต่อประเทศชาติหรือต่อสังคมไทยได้อยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้ จึงขอตั้งประเด็นคำถามว่า ที่ผ่านมานั้นทางกูเกิลฯ ได้มีวิธีการหรือกระบวนการที่จะถอดคลิปวิดีโอที่ไม่เหมาะสมเหล่านั้น ตามคำสั่งของศาลซึ่งอาจมีขั้นตอนและต้องใช้เวลาค่อนข้างนานพอสมควร ทั้งนี้ จะเป็นไปได้หรือไม่ที่จะมีขั้นตอนหรือกระบวนการอย่างไรเพื่อที่จะทำให้วิธีการดังกล่าวมีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น เมื่อมีคำสั่งศาลให้ปลดคลิปวิดีโอที่ไม่เหมาะสมเหล่านั้นออก

ผู้แทนกูเกิลฯ ได้ชี้แจงว่า ที่ผ่านมากูเกิลฯ ได้มีการทำงานอย่างใกล้ชิดกับส่วนราชการไทย ไม่ว่าจะเป็นกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ซึ่งในปีที่แล้วกูเกิลฯ ได้มีการประชุมร่วมกับกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยเป็นการหารือในเวทีขนาดใหญ่ และได้มีการพบปะหารือกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในหลาย ๆ ภาคส่วน นอกจากนั้นยังได้มีการประชุมกับกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีซึ่งได้มีการพูดคุยกันหลายประเด็น โดยทางกูเกิลฯ ได้ตระหนักและเข้าใจในประเด็นดังกล่าวดีว่า มีความสำคัญอย่างยิ่งในประเทศไทยและทราบดีว่าการใช้งานยูทูป (youtube) ในประเทศไทยได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก

ทั้งนี้ ผู้ใช้ยูทูปทุกคนจะมีข้อผูกพัน โดยเป็นข้อสัญญาในการใช้งาน สำหรับในประเทศไทย ได้มีการกำหนดให้มี community guideline เพื่อเป็นหลักเกณฑ์ของชุมชน ให้ทุกคนที่ใช้งาน ปฏิบัติตามข้อแนะนำหรือคู่มือการใช้งานดังกล่าวด้วย อย่างไรก็ตามจากการใช้งานยูทูป ในปัจจุบันพบว่า ในทุก ๆ ๑ นาที จะมีการ upload เนื้อหาใหม่ ๆ เข้าสู่ระบบซึ่งมีความยาวกว่า ๕๐๐ ชั่วโมง ดังนั้น จะเห็นได้ว่าเนื้อหาที่เข้าสู่ยูทูปจึงมีจำนวนมากมายมหาศาล แต่ในอีกด้านหนึ่งแล้ว เนื้อหาโดยภาพรวมส่วนใหญ่ จะยังคงเป็นเนื้อหาที่มีสาระประโยชน์สำหรับผู้ใช้งาน ตลอดจนเนื้อหาที่เป็นความบันเทิงต่าง ๆ โดยยูทูปต้องการให้เนื้อหาที่อยู่ในยูทูปมีความเหมาะสมสำหรับกลุ่มผู้ใช้ที่เป็นเยาวชนด้วย

อย่างไรก็ตามยังมีผู้ใช้งานยูทูปจำนวนหนึ่งที่เข้ามาเพื่อนำข้อมูลที่ไม่เหมาะสมลงยูทูป ทั้งนี้ ยูทูปได้แสดงความรับผิดชอบในส่วนนี้โดยการตั้งหลักเกณฑ์ขึ้นมาเพื่อให้ทุกคนได้ปฏิบัติตาม โดยหากพบการลงคลิปวิดีโอที่มีความไม่เหมาะสม อาทิ เรื่องทางเพศ สื่อลามก การอนาจารเด็ก วิดีโอสอนฆ่าตัวตาย เนื้อหาที่มีลักษณะทำให้คนดูตกใจ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ hate speech ซึ่งเป็นเนื้อหาที่ทำให้คนเกลียดชังกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของชาติพันธุ์หรือศาสนา โดยได้มีการจ้างทีม

เจ้าหน้าที่เพื่อทำหน้าที่ในการถอดเนื้อหาของคลิปวิดีโอที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมดังกล่าวไว้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง

ทั้งนี้ เนื่องจากเนื้อหาที่เข้าสู่ยูทูปในแต่ละนาทีมีจำนวนมากมายมหาศาล จึงเป็นไปได้ที่จะให้เจ้าหน้าที่หรือบุคคลเพียงไม่กี่คนทำหน้าที่ในการตรวจสอบข้อมูลเหล่านี้ ดังนั้น จึงได้กำหนดให้มีวิธีการให้บุคคลทั่วไปสามารถรายงานเนื้อหาของคลิปวิดีโอที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมนั้นได้ด้วย โดยการคลิกรายงานลงไปในเว็บไซต์ที่โพสต์โดยวิธีการปักธง (flagging) เมื่อมีการรายงานดังกล่าวเข้ามา ก็จะมีเจ้าหน้าที่ดำเนินการถอดวิดีโอที่มีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมเหล่านั้นออกในทันที และจะทำการยกเลิกบัญชีผู้ใช้งาน (account) ของผู้ใช้นั้นไม่ให้สามารถใช้งานยูทูปได้อีกต่อไป

นอกจากนโยบายชุมชนดังที่กล่าวมาแล้ว ยังมีนโยบายในการจัดการเกี่ยวกับเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม เช่น กรณีข้อมูลส่วนตัวของผู้ใช้ถูกนำเอาไปใช้ประโยชน์ก็สามารถรายงานทางกูเกิลฯ ได้ โดยถือเป็นการละเมิดความเป็นส่วนตัว อาทิ การนำข้อมูลส่วนบุคคลไปอ้างอิงให้เกิดความเสียหาย ถ้ามีการทำในลักษณะเช่นนี้ ทางกูเกิลฯ จะมีการดำเนินการในทันที สำหรับการรายงานผ่านการ flagging ทางกูเกิลฯ มีทีมงานที่จะดูแลตรวจสอบโดยเฉพาะ ซึ่งสามารถแก้ไขได้โดยเร็วที่สุด ทั้งนี้ ทางกูเกิลฯ ได้ประสานงานอย่างใกล้ชิดอยู่แล้วกับกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยขอให้เจ้าหน้าที่ของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแจ้ง URL (Uniform Resource Locator) ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมเหล่านั้น และหากเป็นไปได้ขอให้มีการระบุด้วยว่าเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมนั้นขัดต่อกฎหมายใด เพื่อให้กระบวนการดังกล่าวมีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น กล่าวคือมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีคำสั่งของศาลประกอบการแจ้ง URL ดังกล่าวด้วย

กรมการได้แสดงความคิดเห็นว่าสำหรับคลิปวิดีโอที่แพร่หลายอยู่ในยูทูปนั้น ซึ่งนอกจากการแจ้ง URL แล้ว ขอให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแจ้งรหัสเฉพาะ (Identity) ของคลิปวิดีโอเหล่านั้นด้วย โดยให้แจ้งไปพร้อมกับคำสั่งของศาล เพื่อให้ผู้ใช้ไม่สามารถที่จะเชื่อมต่อไปถึงคลิปวิดีโอดังกล่าวได้อีกต่อไป

ผู้แทนกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ชี้แจงต่อที่ประชุมว่า ทาง กูเกิลฯ และกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศฯ ได้มีการดำเนินการร่วมกันในการปิดกั้นวิดีโอที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมในยูทูปโดยขณะนี้ทางกระทรวงฯ ได้ส่ง URL ของคลิปวิดีโอที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมทั้งหมดไปให้ทางยูทูปดำเนินการ โดยบางรายการได้มีการดำเนินการได้ในทันที แต่บางรายการอาจต้องใช้เวลาในการดำเนินการ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับคำสั่งของศาล อย่างไรก็ตาม ถือได้ว่ากระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้มีการประสานความร่วมมือเป็นอย่างดีกับกูเกิลฯ และได้มีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิดมาโดยตลอด

ผู้แทนกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ชี้แจงต่อที่ประชุมว่า คำสั่งศาลที่จะปิดกั้นเว็บไซต์ที่มีการแจ้งเป็นราย URL นั้น จะมีการปิดกั้น URL ตามที่กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศฯร้องขอ และศาลจะมีคำสั่งเพิ่มเติมว่าให้ปิดกั้นเนื้อหาในส่วนที่เหมือนหรือคล้ายกับ URL นั้นด้วย เพื่อให้การปิดกั้น URL ดังกล่าวมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ กรรมาธิการยังได้ให้ความเห็นในประเด็นเกี่ยวกับผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ต ที่ขาดคุณธรรมและจริยธรรม โดยได้ทราบว่า กูเกิลฯ ได้ให้ความร่วมมือกับหลายภาคส่วน โดยเฉพาะ ในสถานศึกษา โดยได้มีการจัดทำโครงการส่งเสริมและให้ความรู้ความเข้าใจในการใช้สื่อออนไลน์ อย่างสร้างสรรค์กับเยาวชน ซึ่งคณะกรรมาธิการขอชื่นชมและขอให้มีการดำเนินการดังกล่าวโดย ต่อเนื่องต่อไป เพื่อให้เยาวชนและประชาชนทั่วไปได้ใช้สื่อออนไลน์อย่างเป็นประโยชน์และใช้ในทางสร้างสรรค์

ผู้แทนกูเกิลฯ กล่าวว่า มีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้สนับสนุนให้มีโครงการเพื่อ ส่งเสริมให้ผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตไม่ว่าจะเป็นเยาวชนหรือประชาชนทั่วไปได้ใช้งานอย่างสร้างสรรค์และ เกิดประโยชน์ ขอเพียงทางการไทยได้มีการประสานความร่วมมือมากจะดำเนินโครงการดังกล่าวต่อไป

คณะกรรมาธิการได้ขอให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีการประสานงานกับกูเกิลฯ เพื่อร่วมผลักดันให้มีการจัดโครงการ ส่งเสริมให้มีการใช้สื่อออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ เพื่อทำให้ปัญหาการใช้อินเทอร์เน็ตของเยาวชนที่ ไม่เหมาะสมได้รับการแก้ไขซึ่งจะเป็นการปลูกจิตสำนึกของเยาวชน และทำให้การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับ Media Literacy การใช้สื่อออนไลน์ที่ขาดคุณธรรมและจริยธรรมมีความเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ กรรมาธิการได้ขอให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พิจารณาดำเนินการในระหว่างที่มีการแก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับ คอมพิวเตอร์ที่ทำให้เอกชนผู้ให้บริการจะต้องร่วมรับผิดชอบกับผู้ใช้งานด้วยนั้น กรณีดังกล่าว จะมีการ ทบทวนแก้ไขปรับปรุงอย่างไรเพื่อให้ผู้ประกอบการที่จะเข้ามาลงทุนใน Digital Economy คลาย ความกังวลในประเด็นดังกล่าว เพื่อที่จะให้ประเทศไทยได้รับความสนใจที่จะเข้ามาลงทุน และไม่ทำให้ กรณีดังกล่าวเป็นอุปสรรคในการก้าวสู่ Digital Economy ของประเทศไทย

กรรมาธิการได้สอบถามความเห็นตลอดถึงนโยบายของกูเกิลฯ เกี่ยวกับ Local Community Guideline ในบริบทของสังคมไทย ว่าทางกูเกิลฯ มีความเห็นหรือมีนโยบายเกี่ยวกับ เรื่องดังกล่าวอย่างไร

ผู้แทนกูเกิลฯ กล่าวถึงประเด็นดังกล่าวว่า ในแต่ละประเทศย่อมมีบรรทัดฐานของ สังคม ปทัสถาน หรือวิถีปฏิบัติ รวมถึงแนวคิดที่แตกต่างกันไปในแต่ละแห่งทั่วโลก ดังนั้น ในการสร้าง Guideline หรือการกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ อยู่ที่ยุทธศาสตร์ภายในของแต่ละสังคม สิ่งที่กูเกิลฯ ทำได้ ก็คือ การให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ ให้เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจว่า จะใช้งานอย่างไรจึงจะเหมาะสมและได้รับประโยชน์

กรรมาธิการได้สอบถามเกี่ยวกับแผนการลงทุนของกูเกิลฯ ในประเทศไทยซึ่งหากมี แผนที่จะลงทุนเกี่ยวกับ Digital Economy แล้ว มีความกังวลในเรื่องใดบ้างที่เห็นว่าเป็นปัญหาหรือ อุปสรรค รวมถึงมีประเด็นใดที่ต้องการให้คณะกรรมาธิการผลักดันหรือแก้ไขบ้าง เช่น ประเด็น เกี่ยวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ หรือจะมีข้อเสนอแนะเพื่อให้มี การพิจารณาในเรื่องดังกล่าว เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ประเทศไทยก้าวสู่การเป็น Digital Economy

ผู้แทนกูเกิลฯ กล่าวว่า ในส่วนของการปฏิบัติตามกฎหมายของประเทศไทยต้องการให้มีการปรับปรุงเพื่อให้เกิดความชัดเจนสำหรับผู้ปฏิบัติตามกฎหมายด้วยว่า ส่วนใดสามารถทำได้และส่วนใดเป็นการละเมิดกฎหมาย เพื่อที่จะทำให้นักลงทุนสามารถวางแผนลงทุนในระยะกลางและระยะยาวได้

นอกจากนี้ผู้แทนกูเกิลฯ ยังกล่าวด้วยว่า ทางกูเกิลฯ ได้ให้ความสำคัญและคุณค่ากับการใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัย และในขณะเดียวกันต้องการปกป้องสิทธิของผู้ใช้งานด้วยตลอดจนทำให้การใช้งานอินเทอร์เน็ตเกิดประโยชน์สูงสุด อีกด้านหนึ่งที่จะสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้ใช้งานไม่ว่าจะเป็นเยาวชนหรือประชาชนทั่วไปก็ตาม คือ การใช้พื้นที่สื่อในทางสร้างสรรค์ โดยเฉพาะในสังคมไทยที่มีทรัพยากรที่เป็นแหล่งความรู้ต่าง ๆ มากมายทั้งในด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม รวมถึงค่านิยมต่าง ๆ ซึ่งคนไทยเท่านั้นที่จะทราบดีที่สุด โดยจะต้องสร้างเนื้อหาในส่วนนี้เอง และส่งเสริมให้เนื้อหาในส่วนนี้เชื่อมโยงกับผู้คนและแพร่หลายไปในขณะเดียวกัน ซึ่งจะทำให้ชาวต่างชาติมีโอกาสได้เข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ เพื่อที่จะรู้จักประเทศไทยในแง่ที่ดียิ่งขึ้นด้วย

คณะกรรมการได้ขอให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกลับไปพิจารณาทบทวนว่ายังมีประเด็นใดในพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ที่เป็นอุปสรรคและทำให้นักลงทุนต่างชาติมีความกังวลและขอให้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การลงทุนใน Digital Economy ของไทยเดินหน้าต่อไปได้

เมื่อประชุมได้เวลาพอสมควรแล้ว ประธานในที่ประชุมได้กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุมและกล่าวปิดประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๒.๑๕ นาฬิกา

นางสาวภาณีชา อภิชาติกุลธร
วิทยากรชำนาญการ
ผู้จัดบันทึกการประชุม

นายพิศณุ พลพีชน์
ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานฯ
ผู้ตรวจบันทึกการประชุม

ภาคผนวก ค

สรุปผลการประชุมและศึกษาดูงานเพื่อระดมความคิดเห็นในการจัดทำรายงาน
เรื่อง “ยุทธศาสตร์และแนวทางการขับเคลื่อนการปฏิรูป
การใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์”

ของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการสื่อสารมวลชน
ร่วมกับ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปด้านสื่อออนไลน์
คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปด้านสื่อสิ่งพิมพ์
และคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปด้านวิทยุกระจายเสียง
วิทยุโทรทัศน์ และด้านโทรคมนาคม
ระหว่างวันที่ ๘ ถึงวันพฤหัสบดีที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐
ณ จังหวัดนครราชสีมา

สรุปผลการประชุม
และศึกษาดูงานเพื่อระดมความคิดเห็นในการจัดทำรายงาน
เรื่อง ยุทธศาสตร์และแนวทางการขับเคลื่อนการปฏิรูปการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์
ของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการสื่อสารมวลชน
ร่วมกับ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปด้านสื่อออนไลน์
คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปด้านสื่อสิ่งพิมพ์ และคณะอนุกรรมการขับเคลื่อน
การปฏิรูปด้านวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และด้านโทรคมนาคม
ระหว่างวันที่ ๘ ถึงวันพฤหัสบดีที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐
ณ จังหวัดนครราชสีมา

คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการสื่อสารมวลชน

๑. พลตำรวจตรี พิสิษฐ์ เปาอินทร์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๒. พลเอก ภิญโญ แก้วปลั่ง	ที่ปรึกษากรรมการ
๓. ร้อยเอก ประยุทธ์ เสาวคนธ์	กรรมการ
๔. นางจุไรรัตน์ จุลจักรวัฒน์	กรรมการ

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปด้านสื่อออนไลน์

๑. พลเอก พิสุทธิ์ เปาอินทร์	อนุกรรมการ
๒. พลตำรวจเอก สุรพล ธนโกเศศ	อนุกรรมการ
๓. พลตรี ยนต์ บุญใส	อนุกรรมการ
๔. พลตำรวจตรี สาทร สายสมบูรณ์	อนุกรรมการ
๕. พันตำรวจเอก ญาณพล ยั่งยืน	อนุกรรมการ
๖. นายโกเมน พิบูลย์โรจน์	อนุกรรมการ
๗. นายประยูร สังข์ยุทธ์	อนุกรรมการ
๘. นายสมญา พัฒนวรพันธ์	เลขานุการและอนุกรรมการ
๙. นางสาวฉัตรกร เปาอินทร์	ผู้ช่วยเลขานุการและอนุกรรมการ
๑๐. พลตำรวจตรี เกษียร วรศิริ	ที่ปรึกษาประจำคณะอนุกรรมการ
๑๑. พันตำรวจเอก สันทภวิชัย มากช่วย	ที่ปรึกษาประจำคณะอนุกรรมการ
๑๒. พันตำรวจเอก บุญเผ่า บุญญะฤทธิ	ที่ปรึกษาประจำคณะอนุกรรมการ
๑๓. ร้อยตำรวจโท สมชาย วิรมย์รัตน์	ที่ปรึกษาประจำคณะอนุกรรมการ

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปด้านสื่อสิ่งพิมพ์

๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บุญเจือ ถิ่นนคร	อนุกรรมการ
๒. นายพีระวัฒน์ รุ่งเรืองศรี	อนุกรรมการ

ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ประจำคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการสื่อสารมวลชน

๑. นายชวลิต ชูขจร	ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ประจำคณะกรรมการ
๒. นางธีรลักษณ์ รมยานนท์	ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ประจำคณะกรรมการ

ข้าราชการสำนักกรรมการ ๑

กลุ่มงานคณะกรรมการการพาณิชย์และทรัพย์สินทางปัญญา

๑. นางสาวพัชรี สรวมประจำ	ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานคณะกรรมการ
การพาณิชย์ฯ
๒. นายวิสมัญญา ทูลไธสงค์	วิทยากรชำนาญการพิเศษ
๓. นางสาวญาณกัญญา นัยบุญแก้ว	วิทยากรชำนาญการ
๔. นายต่อศักดิ์ คุ่มปลั่ง	นิติกรชำนาญการ
๕. นางสาวฉัตรรัตน์ ไชยจันทร์สม	วิทยากรชำนาญการ
๖. นางสาวกาญจนา ลักขชร	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
๗. นายอำนาจ ตรีเนตร	เจ้าพนักงานบันทึกข้อมูลปฏิบัติงาน

กลุ่มงานคณะกรรมการการสื่อสารและโทรคมนาคม

๑. นางสาวรัชนิยา ต้นทอง	นิติกรชำนาญการ
๒. นายบรรจง ชาทุม	นิติกรชำนาญการ
๓. นางสาวภาวนิชา อภิชาติกุลธร	วิทยากรชำนาญการ
๔. ว่าที่ร้อยตรี เอกศักดิ์ โชติมัย	วิทยากรชำนาญการ
๕. นายสมจินต์ จันทร์สม	วิทยากรชำนาญการ

ผู้ติดตามกรรมการ

- นางสาวณัฐพราย วรรณวิบูลศิลป์

เริ่มประชุมเวลา ๑๓.๔๐ นาฬิกา

ที่ประชุมได้พิจารณาหารือเพื่อระดมความคิดเห็นใน ๒ เรื่อง ดังนี้

๑. การจัดทำรายงาน เรื่อง ผลการศึกษาและข้อเสนอแนะด้านยุทธศาสตร์และแนวทางการขับเคลื่อนการปฏิรูปการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์

๒. ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงแก้ไขร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่งเสริมจริยธรรม และมาตรฐานสื่อมวลชน พ.ศ. รายละเอียดดังนี้

๑. การจัดทำรายงาน เรื่อง ผลการศึกษาและข้อเสนอแนะด้านยุทธศาสตร์และแนวทางการขับเคลื่อนการปฏิรูปการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์

เลขานุการและอนุกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปด้านสื่อออนไลน์ ได้นำเสนอรายงาน เรื่อง ผลการศึกษาและข้อเสนอแนะด้านยุทธศาสตร์และแนวทางการขับเคลื่อนการปฏิรูปการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

จากการศึกษาของคณะกรรมการพบว่า ข้อมูลข่าวสารที่นำเสนอผ่านสื่อหลักคือ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียง และสื่อโทรทัศน์รวมทั้งผ่านสื่อออนไลน์เป็นสิ่งที่สามารถสร้างผลกระทบต่อด้านจิตใจ ความรู้สึก ภาพลักษณ์ และคุณภาพการดำรงชีวิตของผู้เสพได้อย่างมากมาย หากปล่อยให้มีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อต่าง ๆ โดยปราศจากการกำกับดูแลหรือดำเนินการ

ภายใต้กรอบและครรลองของกฎหมาย อาจทำให้เกิดการล่วงละเมิดเสรีภาพของบุคคลอื่น จนอาจเกิดภาวะรุนแรงถึงขั้นนำไปสู่การเสียชีวิตได้ ทั้งนี้ เนื่องจากวิถีชีวิตของสังคมไทยในปัจจุบันได้พึ่งพาข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะจากการใช้สื่อออนไลน์และยึดถือเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตที่สำคัญไปแล้ว การปล่อยให้เกิดปัญหาการใช้สื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อออนไลน์ที่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยไม่มีการบริหารจัดการจากภาครัฐและภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติได้ จึงจำเป็นต้องให้เกิดการปฏิรูปการใช้สื่ออย่างเป็นระบบและต่อเนื่องโดยเฉพาะที่สำคัญคือ การปลูกฝังจิตสำนึกและความรู้สึกผิดชอบให้เกิดขึ้นในการใช้สื่อของสังคมไทย โดยเริ่มตั้งแต่ในระดับต่ำกว่า ประถมศึกษาลงไป การสร้างกิจกรรมการใช้สื่ออย่างมีคุณภาพ มีจริยธรรม และมีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น โดยความร่วมมือของภาครัฐและภาคประชาสังคมอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการสร้างวัฒนธรรมที่ก้าวไกลจากการใช้และเสพสื่อ

คณะกรรมการมีข้อเสนอแนะแนวทางขับเคลื่อนการปฏิรูปการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ ใน ๕ รูปแบบ ดังนี้

๑. การส่งเสริม สนับสนุนการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ให้เป็นยุทธศาสตร์ระดับชาติ
๒. การสร้างกลไกบริหารจัดการและกำกับดูแลการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์
๓. การเสริมสร้างและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน
๔. การกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรม สร้างแนวทางและรูปแบบการขับเคลื่อนการปฏิรูปการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน
๕. การมีกระบวนการตรวจสอบและการประเมินผล

ข้อเสนอแนะข้างต้น จำเป็นต้องมีการดำเนินการในลักษณะการบูรณาการด้านการจัดสร้างแนวความคิด การปฏิบัติการ การประสานงานระหว่างกลไกภาครัฐและภาคประชาชน โดยจำเป็นต้องมีการกำหนดนโยบายให้มีความชัดเจน และได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐ จึงจะทำให้การดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายได้ ดังนี้

๑. การส่งเสริมการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์เป็นยุทธศาสตร์ระดับชาติ

แนวทางแก้ไขปัญหาการใช้สื่ออย่างไม่เหมาะสมไม่อาจใช้มาตรการทางด้านกฎหมายหรือการจัดให้มีมาตรการทางบังคับเพียงด้านเดียวได้ แต่จำเป็นต้องมีแนวทางอื่นดำเนินการควบคู่ไปด้วย โดยเฉพาะด้านการส่งเสริม สร้างแรงจูงใจ หรือการปลูกฝังจิตสำนึกของผู้รับข่าวสารและผู้ใช้สื่อให้เกิดความเข้าใจในการเข้าถึงและใช้สื่ออย่างมีคุณภาพ สร้างสรรค์ มีจริยธรรม และสอดคล้องกับสภาพสังคมไทยโดยมีวิธีการคือ

๑.๑ ควรจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นคณะกรรมการระดับชาติ เพื่อทำหน้าที่ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ แผนแม่บท และนโยบายเกี่ยวกับการรณรงค์ส่งเสริมการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ การติดตาม การประสานงาน การสั่งการ และการประเมินผลงานของหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ให้มีความสอดคล้องและเป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ และควรบรรจุแผนยุทธศาสตร์ และแผนแม่บทสำหรับการรณรงค์ส่งเสริมการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ไว้ในแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ด้วย เพื่อดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ และแผนแม่บทสำหรับการรณรงค์ส่งเสริมการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์เป็นไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

๑.๒ คณะกรรมการขับเคลื่อนการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. จัดทำแผนยุทธศาสตร์ แผนแม่บท และนโยบายเกี่ยวกับการรณรงค์ส่งเสริมการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ

๒. ติดตาม ประสานงาน สั่งการ อำนวยความสะดวก และการประเมินผลงานของหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ให้มีความสอดคล้องและเป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ

๓. กำหนดนโยบายเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการจัดทำกิจกรรม โครงการรณรงค์การใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ ให้มีความชัดเจน เป็นรูปธรรม มีความต่อเนื่อง มีมาตรการด้านการป้องกันภัย การสร้างความตระหนักให้รู้เท่าทันสื่อ

๔. ส่งเสริมให้มีการใช้สื่อออนไลน์อย่างมีคุณภาพ มีจริยธรรม มีจิตสำนึก ความรับผิดชอบต่อโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น รวมทั้งสอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย

๒. การสร้างกลไกบริหารจัดการและการกำกับดูแลการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์

มีการสร้างกลไกด้านการบริหารจัดการและการกำกับดูแลให้เกิดขึ้น ทั้งนี้ ในข้อเสนอแนะด้านนี้ คณะกรรมาธิการฯ เห็นว่า ควรแยกเป็น ๒ ลักษณะ ดังนี้

๑. ส่วนของหน่วยงานภาครัฐ ทำหน้าที่ เฝ้าระวัง จัดกิจกรรม/รณรงค์ เสริมสร้างจริยธรรม และการมีเงินทุนสนับสนุน

๒. ส่วนการกำกับดูแลกันเองในสื่อมวลชน และผู้ใช้สื่อออนไลน์ ควรพิจารณาแยกเป็น ๒ ลักษณะ ดังนี้

๒.๑ ลักษณะและประเภทองค์กร การใช้สื่อ

๒.๑.๑ สื่อกระแสหลัก ประเภทสิ่งพิมพ์ กิจการวิทยุกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์ ควรให้ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน องค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน และสภาวิชาชีพสื่อมวลชนมีบทบาทในจัดทำกลไกการเฝ้าระวัง และมีการรายงานกันให้รับทราบตามลำดับชั้นและประสานงานให้กลไกกำกับภาครัฐที่มีหน้าที่เฝ้าระวังทราบด้วยอีกทางหนึ่ง

๒.๑.๒ สื่อออนไลน์ กลไกภาครัฐควรสนับสนุนให้ผู้ใช้สื่อ ผู้ที่ได้รับการยอมรับในลักษณะเป็น "เน็ตไอดอล" และสมาชิก ให้ร่วมกันทำกิจกรรมในลักษณะการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เพื่อช่วยกันกำกับดูแลกันเองในกลุ่มผู้ใช้สื่อ โดยอาจแบ่งกลุ่มไปตามลักษณะของสภาพสังคม พื้นที่ ประเภทของเรื่องราวความสนใจ หรือลักษณะของเนื้อหาที่มีการเผยแพร่อยู่ในสื่อออนไลน์ โดยการรวมตัวดังกล่าวอาจก้าวไปสู่การจัดตั้งเป็นองค์กรที่ถูกต้องตามกฎหมาย เป็นนิติบุคคล หรือมีการจดทะเบียนในการทำหน้าที่ย่างเป็นทางการก็ได้

๒.๒ กระบวนการรวมตัวกันเองของผู้ใช้สื่อ การสร้างกลไกบริหารจัดการ และกำกับดูแลกันเองในกลุ่มผู้ใช้สื่อ แม้จะเป็นสิ่งที่ยากเพราะต้องระมัดระวังว่าไม่ใช่เป็นการควบคุม หรือการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในสื่อออนไลน์แต่เป็นความจำเป็นที่จะต้องเร่งดำเนินการและให้มีการขับเคลื่อนการปฏิรูปให้ได้ โดยหน่วยเฝ้าระวังและหน่วยที่จัดกิจกรรม/โครงการ มีการดำเนินการและขั้นตอนคือ การลงทะเบียน การศึกษาวิธีการทำงาน การประสานงาน – รายงาน และสรุปผลการปฏิบัติเพื่อให้มีกลไกบริหารจัดการและกำกับดูแลของหน่วยงานภาครัฐทั้งในส่วน of ฐานข้อมูลการลงทะเบียน สร้างมาตรฐานการปฏิบัติงานร่วมกัน การอำนวยความสะดวก สนับสนุนเงินทุน และการชี้แจงทำความเข้าใจต่อสาธารณะ

๓. การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

ควรวางแนวทางที่จะให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนกับการดำเนินงานของภาครัฐ เช่น การรับฟังความคิดเห็น ช่องทางการร้องเรียน เผยแพร่ต่อสาธารณะ การมีมาตรการลดภาษี รวมถึงการประกาศเกียรติคุณ และกลไกกำกับดูแลกันเองของสื่อและผู้ใช้สื่อดำเนินการโดย รับฟังความคิดเห็น ช่องทางการร้องเรียน เผยแพร่ต่อสาธารณะ และการประกาศเกียรติคุณ

๔. สร้างแนวทางและรูปแบบการขับเคลื่อนการปฏิรูปการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์

เป็นการกำหนดลักษณะ รูปแบบ ตัวอย่าง และวิธีการขับเคลื่อนการปฏิรูปโดยหน่วยงานรัฐ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแบบอย่างให้เกิดแนวความคิดในการสร้างแผนงาน โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

๕. การมีกระบวนการตรวจสอบและประเมินผล

ในการที่จะให้การขับเคลื่อนการปฏิรูปการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ ให้เกิดผลเป็นรูปธรรม และเป็นจริงขั้นได้นั้น จำเป็นต้องมีกลไกในการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลอย่างเป็นระบบ โดยจะต้องมีกระบวนการในการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน มีรูปแบบ และวิธีการที่เป็นมาตรฐาน เพื่อนำมาบังคับใช้กับกลไกบริหารจัดการและกำกับดูแลของหน่วยภาครัฐ กับกลไกกำกับดูแลกันเองของสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ อย่างน้อยควรมี ๔ รูปแบบ ดังนี้

๕.๑ การกำหนดให้เป็นตัวชี้วัดกับหน่วยราชการ โดยให้สอดคล้องกับการเสริมสร้างและจัดทำกิจกรรม โครงการการใช้สื่อในอย่างสร้างสรรค์ และที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ

๕.๒ กำหนดกรอบระยะเวลาในการตรวจสอบ การประเมินผลให้ชัดเจนและสอดคล้องกับการทำหน้าที่ของกลไกบริหารจัดการและกำกับดูแลของหน่วยงานภาครัฐ และกลไกกำกับดูแลกันเองของสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ ทั้งนี้ ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทราบถึงช่วงเวลาที่จะต้องถูกตรวจสอบและประเมินผลที่แน่นอน

๕.๓ กำหนดให้มีการรายงานจากหน่วยงานกลไกบริหารจัดการและกำกับดูแลของหน่วยงานภาครัฐ กับกลไกกำกับดูแลกันเองของสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ ไปยังคณะกรรมการฯ รวมถึง ก.พ.ร. ให้มีความชัดเจน และมีกรอบเวลากำหนดไว้

๕.๔ กำหนดให้มีการแสดงแนวความคิด กิจกรรม โครงการ ที่จะวางแผนจัดทำไว้ในอนาคต เพื่อให้กลไกบริหารจัดการและกำกับดูแลหน่วยงานภาครัฐ และกลไกกำกับดูแลกันเองสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ ต้องกำหนดการวางแผนงานในอนาคต เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่ และได้ทราบถึงแนวโน้ม ทิศทาง และการปฏิบัติงานที่จะเกิดขึ้น เพื่อให้คณะกรรมการฯ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถประเมินผลได้

โดยคณะกรรมการฯ มีความเห็นว่า หากมีการดำเนินการตามข้อเสนอแนะด้านยุทธศาสตร์ และแนวทางการขับเคลื่อนการปฏิรูปการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ข้างต้นแล้ว จะทำให้เกิดการใช้สื่อทั้งสื่อหลัก ประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ รวมทั้งสื่อออนไลน์อย่างมีคุณภาพ มีจริยธรรมมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้สังคมไทยเกิดความตระหนักรู้ มีจริยธรรม และจิตสำนึกรับผิดชอบการใช้งานสื่อตามขอบเขตกฎหมาย จนอาจกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทย โดยไม่ต้องใช้กระบวนการจัดการทางด้านกฎหมายในการแก้ปัญหาเป็นหลัก ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาประเทศให้สมกับเจตนารมณ์ของการปฏิรูป

ที่ประชุมมีมติปรับแก้ไขรายงานในส่วนของคณะกรรมการขับเคลื่อนการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ ดังนี้

(๒) คณะกรรมการขับเคลื่อนการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่กำกับดูแลสื่อเป็นรองประธาน กรรมการประกอบด้วย ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ปลัดกระทรวงดิจิทัล เพื่อเศรษฐกิจและสังคม ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ อธิบดีกรมการศาสนา เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักข่าวกรองแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ผู้จัดการกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ กรรมการจากสภาวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชน จำนวน ๒ คน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๕ คน โดยปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นเลขานุการ และแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีทำหน้าที่ผู้ช่วยเลขานุการ จำนวน ๒ คน ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการสามารถแต่งตั้งคณะอนุกรรมการในแต่ละด้าน อย่างน้อย ๓ ด้าน คือ ด้านสื่อออนไลน์ ด้านสื่อสิ่งพิมพ์ และด้านสื่อวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม

ข้อสังเกตและข้อคิดเห็นของคณะกรรมการธิการ

๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บุญเจือ ถิ่นนคร อนุกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แสดงความคิดเห็นและห่วงใยว่า เนื่องจากปัจจุบันสื่อออนไลน์เป็นเรื่องที่เผยแพร่อย่างรวดเร็ว และกว้างขวางไปทั่วโลก ผู้ใช้สื่อออนไลน์ต้องมีความระมัดระวัง ดังนั้น อนุกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปด้านสื่อออนไลน์ ควรให้ความสำคัญถึงคำจำกัดความคำว่า วิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วยการมีความรู้ มีความชำนาญ และมีสมรรถนะซึ่งกำกับดูแลเรื่องจริยธรรมเป็นผู้ออกใบอนุญาต หากขาดข้อใดข้อหนึ่งถือว่ายังไม่เป็นผู้มีวิชาชีพในเรื่องนั้น ๆ

๒. นายพีระวัฒน์ รุ่งเรืองศรี อนุกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปด้านสื่อสิ่งพิมพ์ได้สอบถามในประเด็นภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนและรณรงค์ให้เกิดการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์มากนักน้อย เพียงใด

โดยเลขานุการและอนุกรรมการได้ชี้แจงว่า รายงานฉบับนี้มีการบรรยายละเอียดถึงการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนไว้อย่างชัดเจนและสมบูรณ์แล้ว ทั้งจากกลไกบริหารจัดการภาครัฐ (รับฟังความคิดเห็น ช่องทางร้องเรียน เผยแพร่ต่อสาธารณะ มาตรการลดภาษี และประกาศเกียรติคุณ) และกลไกกำกับดูแลกันเองของสื่อและผู้ใช้สื่อ (รับฟังความคิดเห็น ช่องทางร้องเรียน เผยแพร่ต่อสาธารณะ และประกาศเกียรติคุณ)

๓. นายชวลิต ชูขจร ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ประจำคณะกรรมการ เห็นด้วย กรณีที่ประชุมปรับแก้ไขรายงานในส่วนของคณะกรรมการขับเคลื่อนการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ จากเดิมให้รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีซึ่งกำกับดูแลด้านสื่อเป็นประธาน ปรับแก้ไขเป็นให้นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรี ที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน แต่มีข้อสังเกตว่า โดยภาพรวมโครงสร้างของคณะกรรมการฯ อาจจะกว้างแต่หากมีการวางตัวบุคคลอย่างเหมาะสม มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องระหว่างแผนยุทธศาสตร์ และแผนแม่บทสำหรับการรณรงค์ส่งเสริมการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์คงไม่ขัดข้องแต่อย่างใด

ทั้งนี้ ประธานอนุกรรมการได้มอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการได้ปรับแก้ไขรายงานให้เป็นฉบับ ที่สมบูรณ์ และนำเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา สือสารมวลชน ในวันอังคารที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ และเสนอประธานกรรมการวิสามัญกิจการสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ในวันพฤหัสบดีที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

๒. ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงแก้ไขร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่งเสริมจริยธรรม และมาตรฐานสื่อมวลชน พ.ศ.

คณะกรรมการได้ประชุมหารือต่อการปรับปรุงแก้ไขร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่งเสริมจริยธรรม และมาตรฐานสื่อมวลชน พ.ศ. โดยมีข้อสรุปและข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงแก้ไขร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่งเสริมจริยธรรม และมาตรฐานสื่อมวลชน พ.ศ. ดังนี้

๑. จำนวนคณะกรรมการสภาวิชาชีพสื่อมวลชนแห่งชาติ ตามมาตรา ๔๑ ให้มีจำนวนคงเดิม (๑๓ คน) โดยลดสัดส่วนคณะกรรมการจากภาครัฐหรือตัวแทนจากภาครัฐ ให้เหลือเพียง ๓ คน จาก ๔ คน คงเป็นคณะกรรมการจากภาคส่วนต่างๆ คือ จากสื่อมวลชน ๕ คน จากภาคประชาชน ๕ คน จากภาครัฐหรือตัวแทนภาครัฐ ๓ คน

๒. การปรับเปลี่ยนคณะกรรมการในสัดส่วนภาครัฐ ตามมาตรา ๔๑ ของร่างพระราชบัญญัติฯ มีแนวทางตามข้อเสนอ ดังนี้

๑) ปรับเปลี่ยนคณะกรรมการฯ จากปลัดกระทรวง ๔ กระทรวง เป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรอิสระภาครัฐ ประกอบด้วย

- ผู้แทนจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ผู้แทนจากคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค
- ผู้ตรวจการแผ่นดิน
- ผู้จัดการกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

๒) ปรับเปลี่ยนเป็นผู้แทนจากทั้ง ๔ กระทรวงเหมือนเดิม แต่ระบุให้เป็นตัวแทนจากกระทรวง โดยไม่ต้องจำเพาะให้เป็นตำแหน่งปลัดกระทรวง

๓) ปรับเปลี่ยนให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรอิสระภาครัฐ จำนวน ๒ คน ปลัดกระทรวง ๒ คน

๔) หากต้องมีผู้แทนจากภาครัฐควรเป็นตำแหน่งปลัดกระทรวงหรือปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นตัวกลางในการประสานงานระหว่างสภาวิชาชีพสื่อมวลชนแห่งชาติ และภาครัฐเป็นหนึ่งในคณะกรรมการสภาวิชาชีพฯ

๓. ปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติในมาตรา ๘๕ ของร่างพระราชบัญญัติฯ เกี่ยวกับการใช้สิทธิเรียกร้องและมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายจากการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน เห็นควรให้กลับไปใช้ถ้อยคำเดิมก่อนปรับปรุงแก้ไขเป็นร่างพระราชบัญญัติฉบับปัจจุบัน โดยหลักการคือการใช้สิทธิของผู้เสียหายสามารถดำเนินการได้ทั้งการฟ้องร้องดำเนินคดีต่อศาล หรือเรียกร้องการเยียวยาแก้ไขจากสภาวิชาชีพก็ได้ และกระบวนการทั้งสองทางสามารถดำเนินการควบคู่ไปพร้อมกันได้ โดยถ้าหากศาลรับฟ้องคดีไว้แล้วก็ให้อยู่ที่ดุลพินิจของสภาวิชาชีพฯ จะดำเนินการกระบวนการต่อไปหรือไม่

๔. กรณีการออกใบอนุญาตให้กับผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชน ตามมาตรา ๓๐ (๑) ของร่างพระราชบัญญัติฯ จากเดิมที่สภาวิชาชีพฯ มีอำนาจออกและเพิกถอนใบอนุญาต เห็นควรปรับเปลี่ยนให้การออกใบอนุญาตเป็นไปโดยสมัครใจของผู้จะขอรับใบอนุญาต โดยมีเหตุผลให้การปรับเปลี่ยนในช่วงแรกๆ ให้สื่อมวลชนเป็นผู้ตัดสินใจเองว่าจะเข้ามาอยู่ในระบบหรือไม่ โดยเป็นไปตามแรงจูงใจและสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้ามาอยู่ในระบบใบอนุญาต

๕. บทบัญญัติในมาตรา ๓๑ และมาตรา ๓๒ ของร่างพระราชบัญญัติฯ จะขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับผ่านการประชามติ เมื่อ ๗ สิงหาคม ๒๕๕๙ หรือไม่ กรณีที่ห้ามไม่ให้รัฐอุดหนุนงบประมาณหรือประโยชน์ใดๆ ให้กับองค์กรสื่อของเอกชน โดยมีความสองแนวทางคือ

๑) ควรตัดบทบัญญัติในมาตรา ๓๑ (๑) (๓) และตัดมาตรา ๓๒ ทั้งหมด

๒) คงบทบัญญัติไว้เดิม โดยให้เป็นหน้าที่ของสภาฯ และองค์กรที่เกี่ยวข้องเป็นผู้พิจารณาเอง

๖. เห็นควรให้กำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลในส่วนที่เกี่ยวกับเงินอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ในส่วนของกองทุนสื่อสร้างสรรค์โดยให้กำหนดไว้ให้นำเงินในส่วนนี้มาใช้เฉพาะในการบริหารจัดการภายในสภาวิชาชีพสื่อมวลชนเท่านั้น

เลิกประชุมเวลา ๑๗.๓๘ นาฬิกา

.....
นางสาวญาณกาญจน์ นัยบุญแก้ว
วิทยากรชำนาญการ
ผู้จัดสรุปผลการประชุม

.....
นางสาวพัชรี สรวมประจำ
ผู้บังคับบัญชากลุ่มงาน
คณะกรรมการธิการการพาณิชย์และทรัพย์สินทางปัญญา
ผู้ตรวจสรุปผลการประชุม

รายงานเรื่อง “ผลการศึกษาและข้อเสนอแนะด้านยุทธศาสตร์และแนว
ทางการขับเคลื่อนการปฏิรูปการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์”

คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการสื่อสารมวลชน

สภาพปัญหา

สื่อกระแสหลัก

การรายงานข้อมูลในลักษณะเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

อยู่ภายใต้อำนาจนายจ้างหรือเชิงธุรกิจเกินไป

กลไกกำกับตนเองใช้มาตรการทางสังคมที่ยังไม่อาจบังคับได้จริง

มาตรฐานจรรยาบรรณยังไม่มีมาตรฐานกลางและการปลูกฝังที่เป็นรูปธรรมชัดเจน

สื่อออนไลน์

ผู้ใช้สื่อออนไลน์กลายเป็นผู้ผลิตนำเสนอข่าวด้วยตัวเอง เพราะความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีก้าวไกล

ปกปิดสถานะที่แท้จริงของตัวเองได้ จึงไม่เกิดความเกรงกลัวกฎหมายและกล้ากระทำผิด

การแพร่ภาพ/ข้อความไม่เหมาะสม (Hate Speech) รุนแรงมากขึ้น ถึงขั้นกระทบสถาบันหลัก/สังคมของประเทศ และแตกแยกความคิดทางการเมืองชัดเจน

ยังไม่มีกระบวนการรวมตัวกันกำกับดูแลตนเอง

กระทบต่อความมั่นคงของชาติ

การส่งเสริมการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์เป็นยุทธศาสตร์ระดับชาติ

การสร้างกลไกบริหารจัดการ

และการกำกับดูแลการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์

การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

สร้างแนวทางและรูปแบบขับเคลื่อนการปฏิรูป

การใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์

การมีกระบวนการตรวจสอบ ประเมินผล

การส่งเสริมการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์เป็นยุทธศาสตร์ระดับชาติ

คณะกรรมการขับเคลื่อนการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์

รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

ประธานกรรมการ

ปลัดกระทรวงวัฒนธรรมฯ

รองประธานกรรมการ

ปลัด ดส. ปลัด กท. ปลัดกระทรวง พม. ปลัด ศธ. ปลัด มท. ผบ.ตร. ผอ.สำนักงานงบประมาณ
ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ อธิบดีกรมการศาสนา เลขาธิการ สมช. ผอ.สำนักข่าว
กรองแห่งชาติ อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ เลขาธิการคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์
และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ผู้จัดการกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

กรรมการโดยตำแหน่งจากหน่วยงานภาครัฐ จำนวน ๑๓ คน

ผู้แทนสื่อ จำนวน ๒ คน

ผู้แทนสภาวิชาชีพสื่อมวลชน

ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ๕ คน

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้อำนวยการสำนักเฝ้าระวังวัฒนธรรม

เลขานุการ

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการฯ

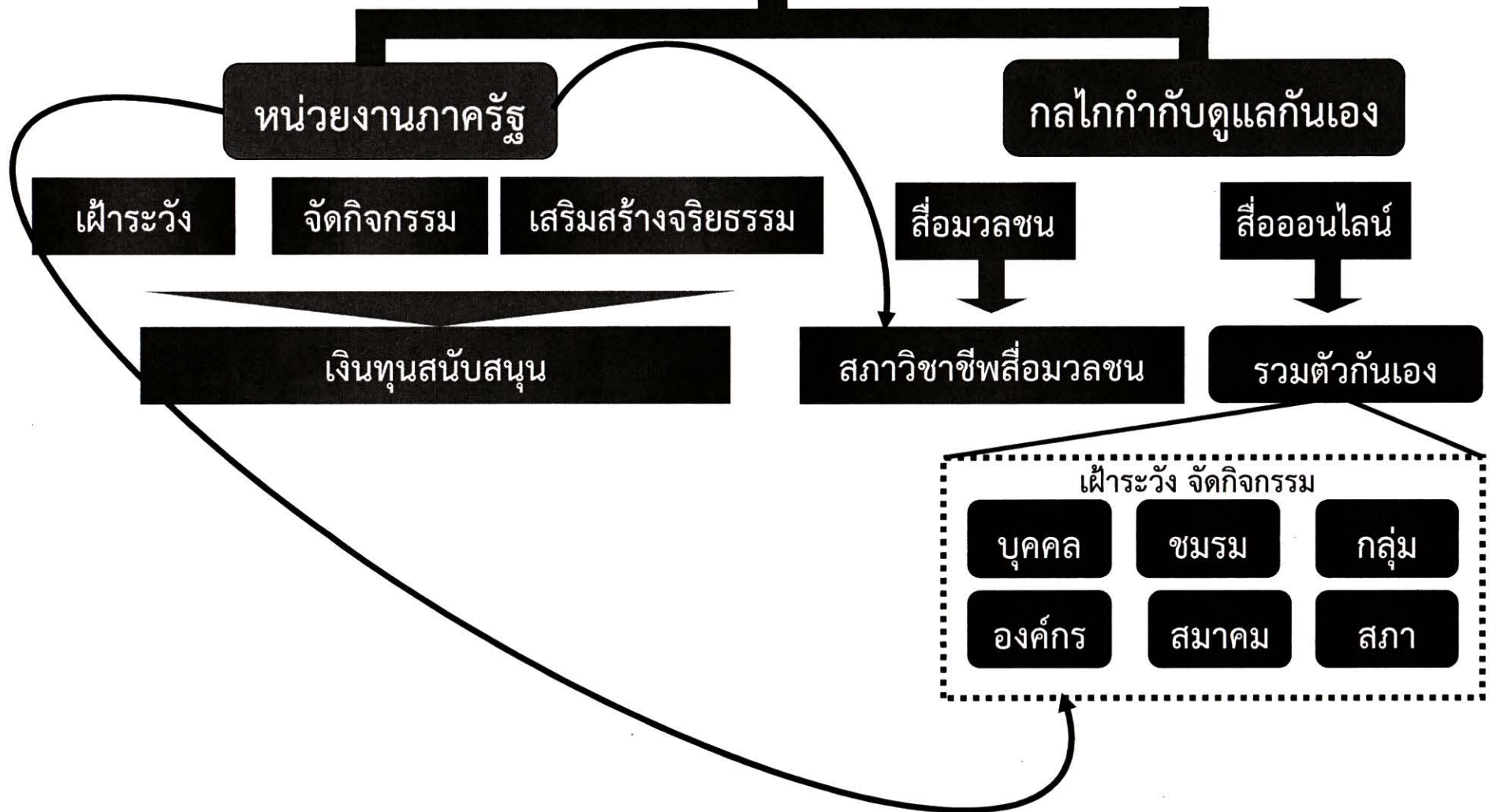
จัดทำแผนยุทธศาสตร์ แผนแม่บท และนโยบายเกี่ยวกับการรณรงค์ส่งเสริมการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ

ติดตาม ประสานงาน สั่งการ อำนวยการ และการประเมินผลงานของหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ให้มีความสอดคล้องและเป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ

กำหนดนโยบายเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการจัดทำกิจกรรม โครงการรณรงค์การใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ ให้มีความความชัดเจน เป็นรูปธรรม มีความต่อเนื่อง มีมาตรการด้านการป้องกันภัย การสร้างความตระหนักรู้เท่าทันสื่อ

ส่งเสริมให้มีการใช้สื่อออนไลน์อย่างมีคุณภาพ มีจริยธรรม มีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น รวมทั้งสอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย

การสร้างกลไกบริหารจัดการและการกำกับดูแลการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์

กลไกบริหารจัดการและกำกับดูแลของภาครัฐ

ใช้มาตรการกลไกต่าง ๆ

หน่วยเฝ้าระวัง

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

กระทรวงมหาดไทย

กระทรวงวัฒนธรรม

สำนักงาน กสทช.

กรมประชาสัมพันธ์

สำนักงานตำรวจฯ

สำนักงานข่าวกรองฯ

สภาความมั่นคงฯ

กระทรวงกลาโหม

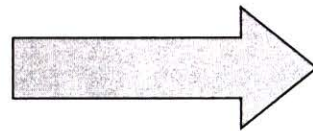
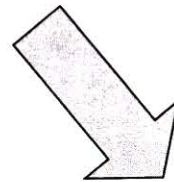
หน่วยที่จัดกิจกรรม

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

กระทรวงวัฒนธรรม

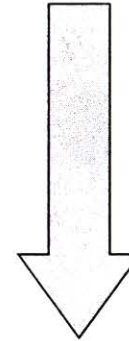
สำนักงาน กสทช.

กรมประชาสัมพันธ์

หน่วยแนวคิด

กระทรวงศึกษาฯ
สำนักพระพุทธฯ

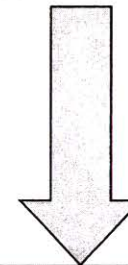
หน่วยสนับสนุนทุน

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

สำนักงาน กสทช.

กระทรวงการคลัง

กองทุนพัฒนาฯ

คณะกรรมการขับเคลื่อน
การใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์

กลไกบริหารจัดการและกำกับดูแลของสื่อและผู้ใช้สื่อ

ใช้มาตรการกลไกต่าง ๆ

หน่วยเฝ้าระวัง

ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อ

องค์การวิชาชีพสื่อ

สภาวิชาชีพสื่อมวลชน
แห่งชาติ

การรวมตัวกันเองของ
กลุ่มผู้ใช้สื่อ

หน่วยที่จัดกิจกรรม โครงการ

ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อ

องค์การวิชาชีพสื่อ

สภาวิชาชีพสื่อมวลชน
แห่งชาติ

การรวมตัวกันเองของ
กลุ่มผู้ใช้สื่อ

รับความคิดเห็น

ช่องทางร้องเรียน

ช่องทางแจ้งข้อมูล

กลั่นกรองพิจารณา

ประสานงานกัน

ชี้แจงทำความเข้าใจ

กลไกบริหารจัดการและกำกับดูแล
ของหน่วยงานภาครัฐ

คณะกรรมการขับเคลื่อน
การใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์

กระบวนการการรวมตัวกันเองของกลุ่มผู้ใช้สื่อ

หน่วยเฝ้าระวัง

หน่วยที่จัดกิจกรรม โครงการ

การลงทะเบียน

การลงทะเบียน

การศึกษาวิธีการทำงาน

การศึกษาวิธีการทำงาน

การประสานงาน-รายงาน

การประสานงาน-รายงาน

สรุปผลการปฏิบัติ

สรุปผลการปฏิบัติ

กลไกบริหารจัดการและกำกับดูแลของหน่วยงานภาครัฐ

ฐานข้อมูลการ
ลงทะเบียน

สร้างมาตรฐานการ
ปฏิบัติงานร่วมกัน

อำนาจการ
สนับสนุนเงินทุน

ชี้แจงทำความเข้าใจ
ต่อสาธารณะ

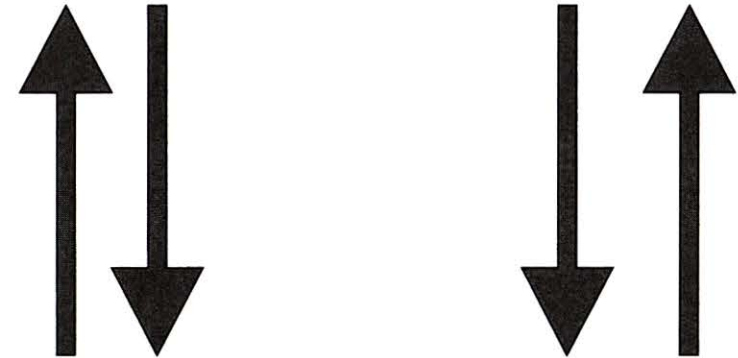
การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

กลไกบริหารจัดการภาครัฐ

- รับความคิดเห็น
- ช่องทางร้องเรียน
- เผยแพร่ต่อสาธารณะ
- มาตรการลดภาษี
- ประกาศเกียรติคุณ

กลไกกำกับดูแลกันเองของสื่อและผู้ใช้สื่อ

- รับความคิดเห็น
- ช่องทางร้องเรียน
- เผยแพร่ต่อสาธารณะ
- ประกาศเกียรติคุณ

ภาคประชาชน/ภาคธุรกิจ

สร้างแนวทางและรูปแบบขับเคลื่อนการปฏิรูปการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์

เป็นการกำหนดลักษณะ รูปแบบ ตัวอย่าง และวิธีการขับเคลื่อนการปฏิรูปโดยหน่วยงานรัฐ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแบบอย่างให้เกิดแนวความคิดในการสร้างแผนงาน โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ต่อเนื่อง และยั่งยืน

ลักษณะ รูปแบบ ตัวอย่าง

การปลูกฝังจิตสำนึกและความรู้สึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมในระดับการศึกษา

แนวทางการขับเคลื่อนการปฏิรูป

ให้กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงวัฒนธรรม บูรณาการกันเพื่อประสานกับกระทรวงศึกษาธิการ ให้บรรจุเนื้อหาการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ไว้ในหลักสูตรการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษา

มีกระบวนการตรวจสอบและประเมินผล

กลไกบริหารจัดการและ
กำกับดูแลของภาครัฐ หน่วยงานรัฐ

กลไกกำกับดูแลตนเอง
ของสื่อมวลชนและผู้ใช้สื่อออนไลน์

